

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

2022

Petra Heisigová

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD PRO UČITELE
ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ, PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ
A ODBORNÉHO VÝCVIKU (CŽV DVPP DPS)**

2020-2022

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Petra Heisigová

**Motivace studentů osmiletého gymnázia ke studiu druhého cizího
jazyka**

Praha 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20. 03. 2022

Petra Heisigová

.....

Anotace:

Tato kvalifikační práce se zabývá problematikou studia cizích jazyků, a zvláště druhého cizího jazyka na základních a středních školách. V teoretické části se krátce zaměřuje na soudobé trendy a přístupy k výuce a osvojování si cizích jazyků. Shrnuje kompetence z hlediska znalosti cizích jazyků a minimální úrovně jazykových znalostí dle společného evropského referenčního rámce pro jazyky, kterých by měli studenti dosáhnout v rámci studia druhého cizího jazyka na základních a středních školách. Dále přináší základní údaje o studiu jednotlivých jazyků v rámci výuky druhého cizího jazyka na školách v České republice a v Evropské unii.

V navazující praktické části řeší problematiku motivace studentů osmiletého gymnázia k výuce druhého cizího jazyka, kde jsou metodou dotazníkového šetření zjišťovány rozdíly v postojích a motivaci ke studiu druhého cizího jazyka mezi studenty nižších a vyšších ročníků gymnázia.

Klíčová slova:

dotazníkové šetření, druhý cizí jazyk, jazyková politika, jazykové kompetence, koncept mnohojazyčnosti, mezinárodní jazykové zkoušky, motivace, osmileté gymnázium, rámcový vzdělávací program, společný evropský referenční rámec pro jazyky, trendy ve výuce jazyků

Obsah

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 MOTIVACE A MOTIVAČNÍ FAKTORY V JAZYKOVÉ VÝUCE	8
2 TRENDY VE VÝUCE CIZÍCH JAZYKŮ	10
2.1 Výuka zaměřená na žáka	10
2.2 Vlivy na výukové metody	10
2.3 Celoživotní učení	11
2.4 Koncept autonomního učení se cizím jazykům	12
2.5 Interkulturní aspekt ve výuce cizích jazyků	13
3 KONCEPT MNOHOJAZYČNOSTI	13
3.1 Jazyková politika EU	13
3.2 Jazyková politika ČR	14
4 KOMPETENCE Z HLEDISKA ZNALOSTI CIZÍCH JAZYKŮ	15
5 RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY	16
6 SPOLEČNÝ EVROPSKÝ REFERENČNÍ RÁMEC PRO JAZYKY	17
7 MEZINÁRODNÍ JAZYKOVÉ CERTIFIKÁTY	19
8 STUDIUM CIZÍCH JAZYKŮ V ČR A EU – STATISTICKÉ ÚDAJE	20
8.1 Studium druhého cizího jazyka v ČR dle statistik ČSÚ 2020/2021	20
8.2 Studium cizích jazyků v Evropské unii	21
PRAKTICKÁ ČÁST	25
9 CÍLE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE	25
9.1. Cíle výzkumu a stanovené hypotézy	25
9.2. Metodika práce – metoda sběru dat	26
9.3. Vyhodnocení dotazníků. Interpretace získaných dat	26
9.4. Ověření hypotéz	30
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	40
SEZNAM ZKRATEK	44
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	45
SEZNAM PŘÍLOH	47

ÚVOD

Jazykové vzdělávání je v dnešní době standardní součástí školního vzdělávání a je důležitou složkou života každého mladého člověka. Angličtina se jakožto první cizí jazyk učí na mnoha základních školách již od první třídy. Česká republika pak patří k více než polovině zemí EU, ve kterých je výuka druhého jazyka povinně zavedena od druhého stupně základních škol. Princip mnohojazyčnosti je již delší dobu trendem současného vzdělávání, které vychází z předpokladu, že v dnešním globalizovaném světě umožňuje znalost cizích jazyků zvýšit konkurenceschopnost absolventů škol a umožňuje jim lepší komunikaci a mobilitu v profesním i soukromém životě. Gymnázium je institucí, jež studenty připravuje ke studiu na vysokých školách a výuce cizích jazyků je zde připisován velký význam.

Cílem této kvalifikační práce je zmapovat postoje studentů osmiletého gymnázia ke studiu druhého cizího jazyka, jejich vztah a motivaci ke studiu cizích jazyků a význam, který jim přikládají s ohledem k jejich budoucímu životu.

V první kapitole teoretické části se práce zaměřuje na motivační faktory ve výuce cizích jazyků. V dalších kapitolách pak zmiňujeme soudobé trendy a aspekty v jazykovém vzdělávání, včetně konceptu mnohojazyčnosti, jenž je hlavní myšlenkou i cílem jazykové politiky Evropské unie a z ní vycházející jazykové politiky České republiky. Hovoří se o základních jazykových kompetencích a na ně navazuje shrnutí náplně studia dalšího cizího jazyka, stanovené v rámcových vzdělávacích programech pro základní vzdělávání a pro gymnázia. Tyto dokumenty určují minimální rozsah a obsah vzdělávání v druhém cizím jazyce a jsou základem pro tvorbu školních vzdělávacích programů jednotlivých škol.

Následující teoretické kapitoly se věnují studiu jazyků v mezinárodním kontextu: v kontextu společného evropského referenčního rámce pro jazyky, umožňujícího srovnávání základních jazykových kompetencí uživatelů jazyka v mezinárodním měřítku, a mezinárodních jazykových certifikátů, dokládajících jazykovou úroveň v jednotlivých kompetencích, které u nás lze získat. V závěru teoretické části předkládáme ke srovnání několik statistických údajů, týkajících se studia druhého cizího jazyka v České republice a v Evropské unii v nižším a vyšším sekundárním vzdělávání.

Devátá kapitola je praktickou částí kvalifikační práce a analyzujeme zde konkrétní výsledky průzkumu mezi studenty osmiletého gymnázia v Praze. Výzkumné šetření je

realizováno na základě kvantitativního výzkumu. Metodou dotazníkového šetření jsme se pokoušeli zmapovat vývoj postojů a motivace studentů vyšších a nižších ročníků gymnázia ke studiu druhého cizího jazyka. Jejich srovnáním se práce snaží zachytit změny v přístupu ke studiu druhého cizího jazyka a v motivovanosti studentů na počátku a ke konci jejich studia na osmiletém gymnáziu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MOTIVACE A MOTIVAČNÍ FAKTORY V JAZYKOVÉ VÝUCE

Termín motivace se odvozuje z latinského slova „*movere*“, tedy hýbati či pohybovati. Je to „... *souhrn hybných momentů v činnostech, prožívání, chování a osobnosti.*“¹ Tyto hybné momenty člověka pobízejí a podněcují k tomu, aby něco dělal a nějak reagoval nebo jej naopak tlumí a brání mu v konání. Našemu prožívání a chování dává motivace energii a směr. Motivačně na nás působí jednak vnější pobídky (incentivy) a dále vnitřní motivy, přičemž obě složky jsou spolu těsně spjaty.²

Motivace je u lidí vysoce individuální. Stejnou činnost vykonávají různí lidé z různých motivů, naše motivy ke stejné činnosti se v různých etapách našeho života liší, při jedné činnosti na nás mohou působit kombinace různých motivů, které se dokonce mohou dostávat navzájem do konfliktů. Také ne všechny motivy si plně uvědomujeme.

Dle Ivana Kupky se motivace podílí více než 30 % na úspěšném studiu jazyka. Zbylé složky tvoří schopnosti, inteligence a ostatní faktory.³

Vnitřní motivace studenta k učení souvisí s uspokojováním široké škály jeho potřeb, mezi jinými potřeby podnětů, potřeby poznávací, estetické, potřeby úspěchu a uznání druhými, potřeby někam patřit, potřeby radosti, potřeby cíle a smyslu atd. Získané motivy se pak označují jako *zájem*, projevující se kladným emočním vztahem jedince k určité skutečnosti, soustředěním pozornosti daným směrem, a *postoj*, jenž vyjadřuje vztah člověka k dané skutečnosti, lidem či myšlenkám.⁴ Na žáka tedy ve škole působí komplex jeho vnitřních potřeb, získaných a utvářejících se zájmů a postojů a dále množství **vnějších motivů, tedy incentívů**, jako jsou například dobré známky, pochvala rodičů a vyhnutí se trestu, uznání učitele nebo obdiv spolužáků. Za přínosnější se samozřejmě považuje motivace vnitřní, ale vnější motivace

¹ ČÁP, J. a J. Mareš. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 92. ISBN 978-80-7367-273-7

² ČÁP, J. a J. Mareš. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 92. ISBN 978-80-7367-273-7

³ KUPKA, Ivan. *Jak úspěšně studovat cizí jazyky*. 2. vyd. Praha: Grada, 2012, s. 77. ISBN 978-80-247-4387-5

⁴ ČÁP, J. a J. Mareš. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 149. ISBN 978-80-7367-273-7

ji může svou pozitivní vazbou značně posilovat. Na motivaci žáků při výuce se nakonec podílí jednak sám žák, dále učitel a prostředí školy a třídy, spolužáci i rodiče.

Ze skupiny vnějších motivátorů je jeden z nejdůležitějších činitelů **učitel**. Jeho role, jeho osobnost i způsob výuky jsou zásadní v motivaci a demotivaci žáků i ve výuce cizích jazyků. Vedle jeho pedagogických schopností, osobnostních kvalit a samotné úrovně jazykové výuky včetně vhodného využití moderních technologií, přístupů a metod a také úrovně jeho cizojazyčného projevu, též pomáhají aktivizovat žáky mimotřídní činnosti učitele nebo školy, související s jazykovou výukou, jako jsou soutěže a olympiády v cizím jazyce, exkurze či možnosti poznávacích **zájezdů do zahraničí a výměnných pobytů**. Zvláště účast na jazykovém pobytu nebo zájezdu v zahraničí může na studenty působit velmi motivačním způsobem. Student si uvědomuje význam toho, proč se jazyk učí a vyvíjí úsilí k tomu, aby se v cizojazyčném prostředí domluvil co nejlépe a zorientoval se bez obtíží. Může zažít uspokojení z úspěšného praktického použití jazyka v běžných komunikačních situacích.

Také přítomnost **rodilého mluvčího** ve škole (ideálně s pedagogickým vzděláním) může zvyšovat atraktivitu výuky jazyka pro žáky i jejich rodiče. Alena Faberová v projektu Cizí jazyky pro život z r. 2015 vysvětluje:

„Rodilý mluvčí sehrává v zásadě dvě pozitivní role ve výchovně vzdělávacím procesu na školách:

a) jazykovou (autentické zprostředkování cizího jazyka žákům i ostatním pracovníkům školy při výuce i mimo ni)

b) interkulturní (autentické zprostředkování kulturních, společenských i ekonomických specifik národa či země, ze které pochází).“⁵

Z průzkumu v projektu, ve kterém se zapojilo 141 rodilých mluvčích do vyučování na 204 základních školách po celé České republice, vyplynulo, že působení rodilého mluvčího zvyšuje motivaci žáků k výuce jazyka a dochází k odbourávání zábran a ostychu při komunikaci v cizím jazyce. Žáci a pedagogové oceňují interkulturní zkušenosti a poznávání reálií jiných zemí. Pro mnohé z žáků projekt znamenal první zkušenost s rodilým mluvčím v životě.⁶

⁵ FABEROVÁ Alena a kol. *Cizí jazyky pro život. Rodilí mluvčí do škol*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2015, s. 7. ISBN 978-80-86956-80-0. In: nidv.cz. [online] [cit. 2021-10-06]. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/images/npublications/publications/files/16%20Rodil%C3%AD%20mluv%C4%8D%C3%AD%20do%20%C5%A1kol.pdf>

⁶ Tamtéž, str. 3 a 8

2 TRENDY VE VÝUCE CIZÍCH JAZYKŮ

Jazyková výuka u nás i ve světě si prošla ve své historii dlouhým vývojem. Nároky na výuku se liší v každé etapě vývoje společnosti a neustálé změny ve společnosti s sebou přináší nové vědecké poznatky, nové požadavky a objevují se nové koncepce, směry a výukové formy v učení cizím jazykům. Integrace světa a globalizace, potřeba výměny informací a komunikace vnášejí do výuky jazyků nové impulzy. Mění se požadavky na kvalifikaci učitelů, mění se metody a formy výuky i učební pomůcky a výukový materiál. Jazykové učebnice dnešní doby se přizpůsobily současnému komunikačnímu pojetí výuky jazyka a jejich podoba a struktura se zásadně liší od učebnic vydávaných a používaných ve školách ještě před 20 lety. Čím dál rozsáhlejší využívání technologií, obzvláště s příchodem nutnosti online výuky, zásadně mění podobu jazykového vzdělávání.

Janíková a kol. zmiňují některé z hlavních současných trendů ve výuce cizích jazyků obecně⁷:

2.1 Výuka zaměřená na žáka

Tento trend souvisí s humanizací a vlivem humanistické pedagogiky a psychologie, které zdůrazňují schopnost rozvoje tvůrčího potenciálu každého jedince. „*Humanizace cizojazyčné výuky zdůrazňuje potřebu změny role učitele a žáka v edukaci. Učitel je chápán jako facilitátor a organizátor žákova učení, jako jeho rádce a pomocník.*“⁸ Učitel žákovi zprostředkovává pomoc při konstrukci vědomostí. Žák je učiteli rovnocenným partnerem a atmosféra výuky je ve středu pozornosti. Úkolem je hledání metod, které žákům umožní dosáhnout co nejlepších výsledků při učení se cizímu jazyku a pomohou překonat možné obtíže vyplývající například z individuálních charakteristik žáka.

2.2 Vlivy na výukové metody

Výukové metody jsou ovlivňovány poznatky různých vědeckých oborů, například neurolingvistiky a psycholingvistiky. Jako příklad jedné z koncepcí či alternativních metod, která staví své základy na vědeckých poznatcích, a které se ve světě dostalo značné pozornosti, můžeme uvést sugestopedii. Její autor, bulharský neurofyziolog a psychiatr Georgi Lozanov

⁷ JANÍKOVÁ Věra a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011, s. 9. ISBN 978-80-247-3512-2

⁸ JANÍKOVÁ Věra a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011, s. 9. ISBN 978-80-247-3512-2

tvrdil, že abychom mohli využít co nejlépe našich možností v učení se cizímu jazyku, musí se zvýšit komunikace mezi oběma hemisférami v mozku. Sídlo jazyka je v levé hemisféře a pravá hemisféra zastřešuje emocionální a umělecké aspekty naší psychiky. Při výuce jazyka je třeba aktivizovat i pravou hemisféru, a proto se za důležitou součást výuky považuje i uspořádání a podnětné vybavení učebny. Barvy, hudba, příjemná nálada a poutavé učební texty provázejí všechny fáze vyučovací hodiny. Využití hudby, pohybových a herních aktivit napomáhá lepšímu osvojování učiva.⁹ Sugestopedie se zajisté nedá využít ve školním prostředí v celém rozsahu, ale některé její aspekty a techniky nacházejí v jazykové výuce své uplatnění.

2.3 Celoživotní učení

Učení se cizím jazykům se stává celoživotní záležitostí a nutností. Vzdělávání a učení je v dnešní době celoživotní proces a netýká se jen dětí a mládeže ve školách. Současný trend celoživotního vzdělávání vykazuje komplementárnost formálního, neformálního a informálního učení a očekávaná obecná gramotnost zahrnuje také aktivní znalost cizího jazyka, tedy schopnost domluvit se i jiným než mateřským jazykem. Stále roste význam neformálního vzdělávání oproti formálnímu, školnímu, v souladu s tendencí k autonomnímu a celoživotnímu učení. U nás, stejně jako v celém evropském prostoru, je největší zájem o angličtinu jakožto první cizí jazyk, neboť je jazykem moderních technologií, průmyslu, kultury i vědy. Poptávka je však i po němčině, významné z hlediska naší geografické pozice i možnostech zaměstnání, obzvláště v příhraničních regionech hraničících s německy mluvícími zeměmi, což odpovídá požadavku „... *plurilingvní gramotnosti v pojetí Rady Evropy, která vedle mateřštiny a angličtiny prosazuje zejména znalost jazyka geograficky nejbližších sousedů.*“¹⁰ Mladí lidé dále jeví zájem o španělštinu, čínštinu a v o něco menší míře francouzštinu a ve větších městech, z důvodu možného budoucího obchodního uplatnění, i o ruštinu.

Trendem posledních let je také posouvání začátku výuky cizích jazyků ve škole do stále nižších ročníků.

⁹ MOTHEJZÍKOVÁ, J., CHODĚRA R. a L. RIES. Inovační (alternativní) metody výuky cizích jazyků. In: Ries, L., Kolářová E. a kol. *Svět cizích jazyků. Svet cudzích jazykov. Inovační trendy v cizojazyčné výuce. Inovačné trendy v cudzozajznej výučbe.* 1. vydání. Bratislava: Didaktis, 2004, s. 106-108. ISBN 80-89160-11-5

¹⁰ JANÍKOVÁ, Věra a kol. *Výuka cizích jazyků.* Praha: Grada, 2011, s. 163. ISBN 978-80-247-3512-2

2.4 Koncept autonomního učení se cizím jazykům

Cílem je formovat co nejsamostatnějšího žáka. Aktivizovat žáky a rozvíjet jejich schopnost přemýšlet o svém učení. Pomoci jim uvědomit si cíle a obsahy vyučovacího procesu, umožnit jim volbu z obsahů a cílů, například z nabídky různých úloh, dát jim možnost je modifikovat dle svých potřeb a stanovit vlastní cíle dle svého výběru. Žáci mají příležitost propojit své učení ve třídě s možnostmi používat daný cizí jazyk i mimo školu.

Je třeba připustit, že pojem autonomní učení je lehce nadnesený. Učení v současném světě není nikdy zcela autonomní, ale mění se míra jeho autonomie. Úspěšnost v učení se cizímu jazyku závisí na více okolnostech a student potřebuje opírat svou autonomii o nějaké autority, ať už osoby (pedagogy) či vhodné učební pomůcky. Ideálně by měl žák nakonec opouštět školní vzdělávání vybaven dostatečnými informacemi o možnostech dalšího sebevzdělávání a osvojování cizího jazyka.¹¹

Mezi aktivity vhodné pro rozvoj samostatnosti žáka ve výuce jazyka by bylo možno zařadit například psaní příběhů, natáčení videí, vytváření komiksů, časopisů, deníků, plakátů, kvízů apod.

Aplikace projektové metody skýtá široké možnosti uplatnění v učení se cizímu jazyku a měla by být součástí cizojazyčné výuky. Věra Janíková uvádí: „*V projektové výuce se velmi zřetelně odráží i koncept činnosti výuky, celostního i autonomního učení, stejně jako učení se jazykům pomocí řešení úloh řečového typu. Žáci si pomocí této metody osvojují nejen jazyk v jeho komunikativní funkci, ale zároveň získávají příležitost k rozvoji klíčových kompetencí (pracovní, sociální, komunikativní aj.) a možnost vnášet do procesu učení svoje vlastní zkušenosti, zájmy, motivy, talent, emoce, styly a strategie učení (kognitivní, sociální, afektivní i metakognitivní).*”¹²

Třidu při výuce cizího jazyka již tedy nelze chápat jako uzavřený prostor, kde učitel vychází pouze z jednoho metodického směru (například aplikuje gramaticko-překládovou metodu) a pracuje výlučně s jedinou učebnicí. Vedle práce s učebnicí, která slouží jako opora při udržování kontinuity učebního procesu, je možné využívat celé řady výukových metod, jako je zmíněné projektové vyučování, bilingvní výuka, činnostně zaměřená výuka a v dnešní době již nezastupitelná výuka s podporou moderních technologií.

¹¹ CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků*. Úvod do vědního oboru. Praha: Academia, 2006, str. 59-60. ISBN 80-200-1213-3

¹² JANÍKOVÁ, Věra a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011, s. 65-66. ISBN 978-80-247-3512-2

2.5 Interkulturní aspekt ve výuce cizích jazyků

Tento trend je vnímán zvláště ve spojitosti s účastí rodilých mluvčích na vyučování cizím jazykům. Role rodilého mluvčího na školách a výhody možnosti komunikace s ním byly krátce popsány již v předešlé kapitole. Zdůrazníme zde pouze vliv na rozšiřování společenských a kulturních obzorů, interkulturní senzitivity žáků, upevňování mezikulturních kontaktů a vzájemné pochopení mezi jednotlivými příslušníky různých národů.

3 KONCEPT MNOHOJAZYČNOSTI

3.1 Jazyková politika EU

Tato koncepce je výsledkem výzvy evropské jazykové politiky z počátku 21. století. V Evropské unii existuje celkem 24 úředních jazyků. Najdeme zde ale více než 60 menšinových a regionálních jazyků. Podpora bezproblémového vzájemného soužití národů a zlepšování vzájemné komunikace prostřednictvím intenzivní výuky cizím jazykům se stalo diskutovaným politickým tématem, předmětem zájmu a dlouhodobým cílem Rady Evropy a Evropské komise. Zásada mnohojazyčnosti v EU jakožto v demokratické mezinárodní instituci se zakládá na právu občanů komunikovat v jejich vlastním jazyce, chránit jazykovou rozmanitost Evropy a propagovat studium cizích jazyků mimo jiné v rámci zachování kulturního dědictví.

Na internetových stránkách Evropské unie¹³ jsou shrnuty závěry Rady Evropy z počátku našeho století, ze kterých vyplývá, že cílem evropského vzdělávání je, aby každý Evropan ovládal vedle své mateřštiny **alespoň další dva cizí jazyky** a aby se všichni občané EU začali učit cizí jazyky už v raném věku. Již „...v roce 2005 požádala Rada Evropy členské státy, aby přijaly akční plány na podporu mnohojazyčnosti, zlepšily přípravu učitelů jazyků, vyčlenily prostředky nezbytné pro výuku jazyků v raném věku a posílily výuku předmětů integrací cizího jazyka.“¹⁴ Snahou je bránit vzniku komunikační propasti mezi občany z různých kultur, prohlubování sociálních rozdílů a umožnit rovné pracovní příležitosti v dnešním

¹³ *O politice vícejazyčnosti. Proč je mnohojazyčnost důležitá?* In: Evropa.eu [online]. © Evropská unie, 1995-2021 [cit. 2021-10-06] Dostupné z: https://ec.europa.eu/education/policies/multilingualism/about-multilingualism-policy_en

¹⁴ JANÍKOVÁ, Věra a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011, s. 134. ISBN 978-80-247-3512-2

globalizovaném světě. Předpokládá se, že s jedním cizím jazykem již nemůže jedinec vystačit. Každý člověk by si, dle tohoto předpokladu, měl vybrat jeden cizí jazyk pro mezinárodní komunikaci (nejčastěji tuto roli zastává angličtina) a s dalším jazykem by se měl zároveň seznamovat s kulturou, dějinami, literaturou i lidmi, kteří daným jazykem hovoří.

3.2 Jazyková politika ČR

Jazyková politika ČR vychází rovněž z politiky Rady Evropy a EU. Anglický jazyk je prvním cizím jazykem, jelikož byl uznán jako klíčový nástroj globální komunikace. Ostatní světové jazyky jsou studovány jako druhý cizí jazyk nejpozději od 8. ročníku základní školy. Čím dál běžnější je též učit v cizím jazyce celé předměty. Na vzestupu je dvojjazyčné (bilingvní) vzdělávání. Jedním z typů dvojjazyčného vzdělávání je například metoda CLIL (Integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka). Content and Language Integrated Learning (CLIL) je přístupem ve vzdělávání, ve kterém dochází k propojení jazykové výuky a vyučovacího předmětu. „*Jazyk je prostředkem pro výuku vzdělávacího obsahu, a ten se naopak stává zdrojem pro výuku jazyků.*“¹⁵ Část výuky se zde odehrává v mateřštině a část v cizím jazyce a žáci musí zvládnout terminologii učiva v odborném předmětu jak v cizím, tak i ve svém mateřském jazyce. Pro dosažení optimálních výsledků by se měl cizí jazyk využívat minimálně ve 25 % objemu výuky. Metoda CLIL má smysl zvláště pro budoucí profesionální život mnohých studentů, například během zahraničních stáží. Světlana Hanušová ve své knize CLIL v české školní praxi zdůrazňuje: „...*je důležité, aby se už žáci na základních a středních školách učili studovat v cizím jazyce a rozvíjeli své strategie např. při práci s materiálem, jemuž sice nerozumí slovo od slova, ale jsou schopni pochopit hlavní smysl nebo najít a identifikovat potřebnou informaci.*“¹⁶ Nové metody tohoto druhu samozřejmě přinášejí zvýšené nároky na vyučování a výukové postupy a metody. Vedou učitele k inovacím, upouštění od tradiční výuky frontálního typu a zavádění zajímavějších forem s intenzivnější interakcí mezi učitelem a žáky.

¹⁵ BALADOVÁ, Gabriela. *Výuka metodou CLIL*. Publikováno 12.02.2009. Národní pedagogický institut. In: Metodický portál Rvp.cz [online]. [cit. 2021-09-29]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2965/vyuka-metodou-clil.html>

¹⁶ HANUŠOVÁ, Světlana a Naděžda VOJTKOVÁ. *CLIL v české školní praxi*. Brno: Studio Arx, 2011, str. 10. ISBN 978-80-86665-09-2

4 KOMPETENCE Z HLEDISKA ZNALOSTI CIZÍCH JAZYKŮ

V jazykovém vzdělávání v rámci plnění jazykových cílů existují různá pojetí cizojazyčných kompetencí. R. Choděra ve své Didaktice cizích jazyků rozlišuje čtyři kompetence:¹⁷

- **kompetence lingvistická (metajazyková)** – jde o teoretické vědomosti o jazyce, spjaté s primárními, neautomatizovanými dovednostmi ke kódování či dekódování nějakého kontextu
- **kompetence jazyková (lingvální)** – vědomost z jazyka, jde o povědomí prvků jazykového systému osvojené neuvědomovanou, praktickou formou
- **kompetence řečová**, která je již sekundární dovedností, spočívající ve schopnosti produkovat text ve shodě s normou cizího jazyka
- **kompetence komunikativní**, kde uživatel jazyka vytváří text též ve shodě s územ v dané komunikativní situaci. Jde zde již o sekundární dovednosti vyšší úrovně, „...*kde se navzájem dotýkají prostředky verbální a nonverbální komunikace, faktory interkulturní senzitivity a tolerance, sociokulturní, sociolingvistické, extralingvistické a paralingvistické faktory typické pro dané jazykové společenství.*“¹⁸

V cizojazyčném vyučování se rozlišují jazykové dovednosti primární a sekundární, kde primární dovednosti, jakožto přechodný stav řízeného osvojování jazyka, soustavným cvičením přecházejí v návyky a stávají se složkou sekundárních dovedností. Sekundární dovednosti pak zahrnují jak automatizované složky (návyky), tak složky tvůrčí. Je to způsobilost k použití jazyka ve čtyřech základních jazykových dovednostech: v mluvení, poslechu, čtení a psaní. Má-li být ústní a písemná komunikace plynulá, měla by být gramatika i jednotky slovní zásoby náležitě zautomatizovány, aby se zvýšila verbální pohotovost a zkrátila minimální latentní doba reakce.

Jazykové dovednosti v cizím jazyce můžeme tedy charakterizovat jako schopnost používat cizí jazyk pro komunikační účely. Dělíme je obvykle na receptivní a produktivní, přičemž první skupina zahrnuje poslech s porozuměním a čtení s porozuměním a do druhé skupiny náleží písemný a ústní projev v cizím jazyce. Nácvik receptivních dovedností je pro studenty snazší než nácvik produktivních dovedností a lze si je osvojit i nezávisle, bez osvojení dovedností

¹⁷ CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků*. Úvod do vědního oboru. Praha: Academia, 2006, str. 55. ISBN 80-200-1213-3

¹⁸ CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků*. Úvod do vědního oboru. Praha: Academia, 2006, str. 55. ISBN 80-200-1213-3

produktivních. Cílem jazykového vzdělávání je ovšem harmonické rozvíjení všech čtyř jazykových dovedností a na všechny čtyři dovednosti je stejnoměrně cíleno při certifikovaném ověřování úrovně znalosti cizího jazyka.

5 RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

Výuka jazyků, jakož i všech ostatních vyučovacích předmětů, vychází ze školních vzdělávacích programů, které si každá škola vytváří samostatně pro účely vzdělávání jakožto svůj realizační programový dokument. Rámec pro jejich tvorbu určují Rámcové vzdělávací programy, zavedené do vzdělávání v ČR zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a to dle požadavků Národního programu vzdělávání. Rámcové programy stanovují zejména konkrétní cíle, povinný minimální rozsah a obsah vzdělávání všeobecného i odborného, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a jeho organizačního uspořádání, a právě zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Víceletá gymnázia, která jsou předmětem naší pozornosti v praktické části této práce, tedy musejí vycházet jednak z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, platného pro 2. stupeň základního vzdělávání i pro odpovídající ročníky šesti a osmiletých gymnázií, a také z Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia, určujícího pro čtyřletá gymnázia a vyšší stupeň víceletých gymnázií.

„Rámcové vzdělávací programy:

- *vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě;*
- *formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání; ...*¹⁹

¹⁹ *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia.* Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007, str. 6. ISBN 978-80-87000-11-3. In: NÚV.cz [online]. © 2011–2021 [cit. 2021-09-23] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

Stanovují tedy mimo jiné klíčové kompetence i vzdělanostní základ, jehož by měl žák či student dosáhnout.

Druhý cizí jazyk, který se učí na základních či středních školách, neboli terminologií RVP **Další cizí jazyk**, patří dle RVP do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Na základních školách byl zaveden povinně od školního roku 2013/2014 a tyto školy mají povinnost jej zařadit do výuky, dle svých možností, nejpozději od 8. ročníku.

Časová dotace na vzdělávání v Druhém cizím jazyce na 2. stupni základních škol (6. – 9. ročník) a v příslušných ročnících na nižším stupni víceletých gymnázií, je minimálně 6 hodin. Za Další cizí jazyk lze být dle RVP považován či zvolen, pokud by se tato možnost nabízela, jazyk německý, španělský, francouzský, ruský, italský, polský, slovenský, případně jiný jazyk; popř. musí škola nabídnout studentům jako Další cizí jazyk anglický jazyk, pokud si jej nezvolili jako Cizí jazyk. V zájmu žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními lze také obsah oborů Cizí jazyk a Další cizí jazyk nahradit jiným vzdělávacím obsahem v rámci jeho individuálních vzdělávacích potřeb. Také předmět Další cizí jazyk lze u žáka-cizince nahradit vzdělávacím obsahem oboru Cizí jazyk.

Na gymnáziu musí být dle RVP G vzdělávací obsah oboru Další cizí jazyk zařazen ve všech ročnících a souhrnná minimální časová dotace za 4 roky byla stanovena na 12 hodin, stejně jako ve vzdělávacích oborech Český jazyk a literatura a Cizí jazyk. Dále se v RVP G stanovuje, že musí být do ŠVP zařazeny minimálně 2 cizí jazyky, přičemž jedním z nich musí být jazyk anglický.

6 SPOLEČNÝ EVROPSKÝ REFERENČNÍ RÁMEC PRO JAZYKY

V rámcovém vzdělávacím programu jsou formulovány požadavky na vzdělávání v cizích jazycích, které vycházejí ze Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ). Tento Společný evropský referenční rámec kategorizuje a definuje různé úrovně ovládnutí cizího jazyka a umožňuje tak měřitelnost pokroku studentů v každém stádiu jejich učení se jazyku. *„Společný evropský referenční rámec poskytuje obecný základ pro vypracovávání jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikul, zkoušek, učebnic atd. v celé*

*Evropě.*²⁰ Škála úrovní jazykových znalostí, kterých lze dosáhnout, zahrnuje 6 kategorií: A1, A2, B1, B2, C1 a C2.), ve kterých je definována potřebná úroveň komplexního zvládnutí jazyka ve všech jazykových dovednostech (čtení, poslech, mluvený a psaný projev). Úroveň A popisuje dosažené kompetence uživatele základů jazyka, na úrovni B je již samostatný uživatel a úroveň C je vyhrazena pro zkušeného uživatele cizího jazyka.

Zatímco cílem vzdělávání v Cizím jazyce na základních školách je dosažení úrovně A2, vzdělávání v Další cizím jazyce předpokládá dle RVP pro základní školy dosažení úrovně A1. SERRJ úroveň A1 definuje: „*Žák – rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a tyto výrazy a fráze používá. Představí sebe a ostatní a klade jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky odpovídá. Jednoduchým způsobem se domluví, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu pomoci.*“²¹ Důraz je tedy v současnosti kladen na rozvoj schopnosti účinné komunikace v běžných situacích a tyto komunikační dovednosti se dále rozvíjejí na střední škole.

Na gymnáziích studium oborů Cizí jazyk a Další cizí jazyk usiluje o další rozvoj a prohloubení jazykových znalostí a komunikačních dovedností studenta, jejichž základy získal na základní škole. V oboru Cizí jazyk je směřováno podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky k dosažení úrovně B2 a vzdělávání v oboru Další cizí jazyk má za cíl dosažení úrovně B1. Tato úroveň dle SERRJ je v RVP G charakterizována:

„Žák má dostačující vyjadřovací prostředky a odpovídající slovní zásobu k tomu, aby se domluvil a vyjadřoval, i když s určitou mírou zaváhání. Disponuje dostatečnými opisnými jazykovými prostředky v rámci tematických okruhů, jako jsou rodina, koníčky a zájmy, práce, cestování a aktuální události. Žák komunikuje přiměřeně správně ve známých kontextech; všeobecně ovládá gramatiku dobře, ačkoliv vliv mateřského jazyka je postřehnutelný. Přiměřeně správně používá zásobu běžných gramatických prostředků a vzorců v rámci snadno předvídatelných situací. Při vyjádření složitější myšlenky nebo promluvy na neznámé téma se

²⁰ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. In: MSMT.cz [online]. © 2013–2021. Poslední aktualizace 26.1.2021. [cit. 2021-09-23] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

²¹ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. In: MSMT.cz [online]. © 2013–2021. Poslední aktualizace 26.1.2021. [cit. 2021-09-23] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

dopouští závažných chyb. Žák používá širokou škálu jazykových funkcí a v jejich rámci reaguje. Využívá nejběžnější vyjadřovací prostředky neutrálního funkčního stylu.“²²

Je zřejmé, že toto je nejnižší doporučená úroveň dle RPV ZV a RPV G, škola si může ve svém školním vzdělávacím programu stanovit vyšší výstupní úroveň jazykových znalostí a komunikačních dovedností dle SERRJ, kterých má žák dosáhnout na konci svého vzdělávání.

7 MEZINÁRODNÍ JAZYKOVÉ CERTIFIKÁTY

V rámci výuky jazyků a ověřování jejich znalostí nelze nezmínit otázku mezinárodně uznávaných certifikátů, dokládajících úroveň znalosti konkrétního jazyka.

Tyto jazykové zkoušky se zakládají na ověření úrovně znalosti jazyka dle SERRJ, tedy od úrovně A1 až po nejvyšší úroveň C2. Moderní učebnice jazyka už reflektují tento přístup a jsou pro lepší orientaci studentů označeny dle jednotlivých úrovní, aby bylo zřejmé, jaké úrovně znalosti jazyka lze dosáhnout po osvojení učiva dané učebnice. Tyto mezinárodně uznávané zkoušky dokládající úroveň jazykových znalostí mohou být užitečné v profesním i studijním životě, proto se mohou stát pro pokročilejší žáky motivací při studiu daného jazyka. U nás je provádí pouze akreditovaná centra, napojená na respektované instituce – zvláště významné univerzity v příslušné zemi. V případě nejfrekventovanějších druhých cizích jazyků vyučovaných na našich školách jsou to následující certifikáty:

Ve francouzštině jsou to zkoušky a certifikáty DELF / DALF a DFP (Diplômes de français professionnel), ve španělštině DELE a SIELE, v ruštině lze získat mezinárodně uznávaný certifikát TORFL (Test of Russian as a Foreign Language), v italštině existují certifikáty CILS a PLIDA a němčina má svůj GOETHE-Zertifikat, popř. TestDaF a Goethe-Test PRO pro účely studia, respektive povolání.

Tyto certifikáty, dokládající jazykové znalosti žáka na úrovni stanovené RVP daného oboru vzdělání nebo vyšší (nejméně však B1 dle SERRJ), společně se státními jazykovými zkouškami, mohou v některých případech dle § 19a vyhlášky č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění

²² *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007, str. 21. ISBN 978-80-87000-11-3. In: NÚV.cz [online]. © 2011–2021 [cit. 2021-09-23] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

pozdějších předpisů²³, nahradit maturitní zkoušku z cizího jazyka. MŠMT zveřejňuje na svých stránkách každoročně informaci o těchto standardizovaných zkouškách, které může ředitel školy zvolit jako náhradu zkoušky z cizího jazyka v profilové části maturitní zkoušky.

8 STUDIUM CIZÍCH JAZYKŮ V ČR A EU – STATISTICKÉ ÚDAJE

8.1 Studium druhého cizího jazyka v ČR dle statistik ČSÚ 2020/2021

Dle Českého statistického úřadu se na základních školách ve školním roce 2020/21 učilo cizí jazyk kolem 844,5 tisíce žáků.²⁴ Jednoznačně dominantním jazykem (a to na všech úrovních vzdělávání) je angličtina, kterou se učí 99,5 % z nich. Následuje ji němčina, která je druhým nejběžnějším cizím jazykem, který studuje asi čtvrtina z těch školáků na ZŠ, kteří se učí nějakému cizímu jazyku. Zájem o ruský jazyk stagnuje od roku 2014/15 zhruba na 7 %. Zájem o tyto dva jazyky je dán hlavně geografickými a geopolitickými důvody, a také obchodními a ekonomickými zájmy České republiky v zahraničí. Čtvrtým nejfrekventovanějším cizím jazykem na základních školách – a tedy třetím nejčastěji vyučovaným druhým cizím jazykem – je španělština, která nahradila kolem roku 2016/17 francouzštinu. Zájem o španělský jazyk a kulturu roste a v roce 2020/2021 se mu věnovalo 1,2 % školáků z celkového podílu těch, kteří studovali cizí jazyk. Výběr jazyka odráží do velké míry geografickou polohu školy, kde daní žáci studují. Nejvyšší podíl žáků studujících němčinu byl v r. 2020/2021 v Karlovarském kraji (36 %), dále v Jihočeském (35 %), Plzeňském (34 %) a Libereckém (32 %) kraji. V Praze, na druhou stranu, najdeme největší zastoupení žáků věnujících se španělštině a francouzštině, pokud srovnáme jejich podíl mezi studenty cizích jazyků se zbytkem České republiky. (Například ve francouzštině je to 3 % v Praze oproti celorepublikovému průměru 0,8 %.)²⁵

Na středních školách pořadí výběru jazyka kopíruje situaci základních škol. První místo mezi druhými cizími jazyky (živými) zaujímá s velkým náskokem němčina, následovaná

²³ Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou ve znění účinném od 15.10.2020. [online]. In: msmt.cz. © 2013–2022 MŠMT [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu>

²⁴ HYKYŠOVÁ, Alena. Základní přehled o základních školách. *Statistika&My*. Magazín Českého statistického úřadu [online]. © ČSÚ. Praha: Český statistický úřad, 2021/09, roč. 11, str. 25-27 [cit. 2022-01-17]. ISSN 1804-7149. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/wp-content/uploads/2021/09/18042109.pdf>

²⁵ tamtéž

s odstupem ruštinou. Na dalších pozicích se pak nachází španělština, dále francouzština a v menší míře se na základních a středních školách studuje také italština.

Tabulka 1: Zastoupení cizích jazyků studovaných na ZŠ a SŠ v ČR dle údajů MŠMT

Počet žáků základních a středních škol studujících cizí jazyky						
	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Španělština	28.154	28.082	28.551	29.872	32.111	34.850
Angličtina	1.105.466	1.126.086	1.159.383	1.183.238	1.206.586	1.230.837
Francouzština	32.712	30.463	28.753	27.022	26.163	26.131
Němčina	325.889	327.056	334.193	341.305	350.558	357.661
Ruština	83.120	82.680	83.775	83.942	85.011	87.241
Latina	8.962	9.067	8.785	8.283	7.870	7.879
Klasická řečtina	0	2	2	0	0	0
Italština	1.010	1.086	1.152	1.177	1.353	1.417
Jiný evropský jazyk	148	157	150	257	548	511
Jiný jazyk	226	300	285	291	251	284

Zdroj: MŠMT²⁶

8.2 Studium cizích jazyků v Evropské unii

Jak již bylo zmíněno, cílem politiky Evropské unie je zvyšování jazykové způsobilosti občanů všech zemí EU a ve vzdělávání vybavenost dětí minimálně dvěma světovými jazyky. Nejoblíbenějším cizím jazykem v Evropské unii, studovaným na školách, je stejně jako v České republice angličtina. Dle statistik Eurostatu (Statistického úřadu Evropské unie)²⁷ se ji v roce 2017 učilo téměř 98 % žáků v nižším sekundárním vzdělávání, přičemž druhým nejčastěji studovaným jazykem byla v té době francouzština s 33,4 %, následovaná němčinou (23,3 %) a španělštinou (16,9 %). Nicméně, v některých zemích EU bylo rozložení jazyků dosti odlišné od výše uvedeného schématu. Například v Irsku, v Itálii, na Kypru, v Nizozemí, Portugalsku a Rumunsku studovalo v nižším sekundárním vzdělávání více než 50 % dětí francouzštinu,

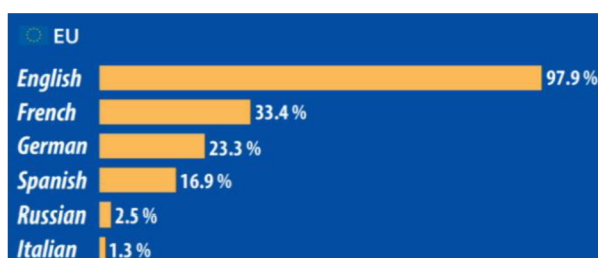
²⁶ Svět studuje španělštinu. Česká republika 2020. In: educacionyfp.gob.es/republicacheca [online]. © Ministerio de Educación y Formación Profesional – Gobierno de España [Cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.educacionyfp.gob.es/republicacheca/dam/jcr:ed5c5cc2-31bd-49e7-9f1e6d4ce847c2d1/emee-2020-29-ceska.pdf>

²⁷ What languages are studied the most in the EU? Publikováno 25.9.2019. In: ec.europa.eu/eurostat [online]. © European Commission, 1995-2022. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/product/-/asset_publisher/VWJkHuaYvLIN/content/EDN-20190925-1?inheritRedirect=false&p_p_col count=1&p_p_col id=column-1&p_p_lifecycle=0&p_p_mode=view&p_p_state=normal&redirect=https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/product?p_p_id=101_INSTANCE_VWJkHuaYvLIN

v Dánsku a Polsku přes polovinu žáků studovalo němčinu a ve Francii byla jako cizí jazyk studována více než polovinou žáků na tomto stupni vzdělávání španělština. V mnoha zemích EU se žáci v nižším sekundárním vzdělávání učí dva nebo i více cizích jazyků.

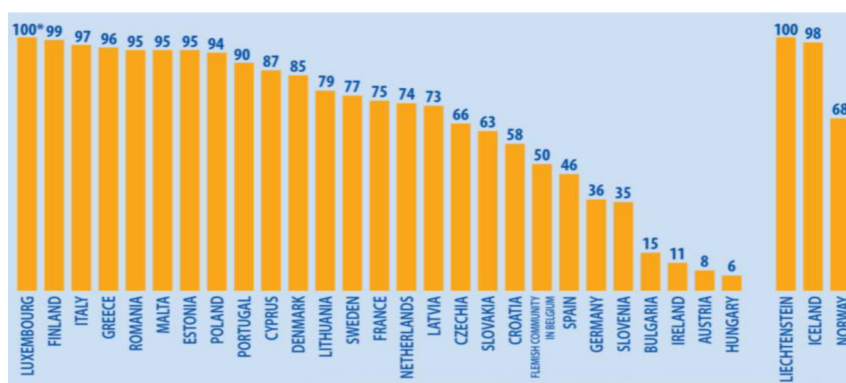
Stejně jako u starších studentů, jejich budoucí schopnost se těmito jazyky domluvit však záleží jak na kvalitě vzdělávání, tak, a to především, na míře exponování se cizím jazykům a nutnosti tyto jazyky reálně použít.

Graf 1: Procentuální rozložení cizích jazyků, které studují žáci v nižším sekundárním vzdělávání v EU

Zdroj: Eurostat, 2017²⁸

Graf 2: Přehled zemí EU a procento žáků v nižším sekundárním vzdělávání, kteří zde studovali v r. 2017 minimálně 2 cizí jazyky

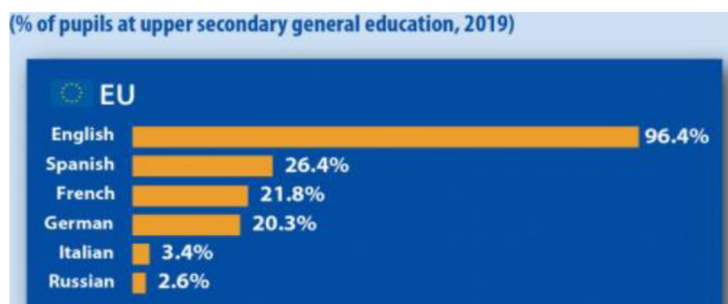

Zdroj: Eurostat²⁹

²⁸ What languages are studied the most in the EU? Publikováno 25.9.2019. In: ec.europa.eu/eurostat [online]. © European Commission, 1995-2022. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/product/-/asset_publisher/VWJkHuaYvLIN/content/EDN-20190925-1?inheritRedirect=false&p_p_col_count=1&p_p_col_id=column-1&p_p_lifecycle=0&p_p_mode=view&p_p_state=normal&redirect=https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/product?p_p_id=101_INSTANCE_VWJkHuaYvLIN

²⁹ European day of languages 2019. In: ec.europa.eu/eurostat [online]. © European Commission, 1995-2022. [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/language-day-2019>

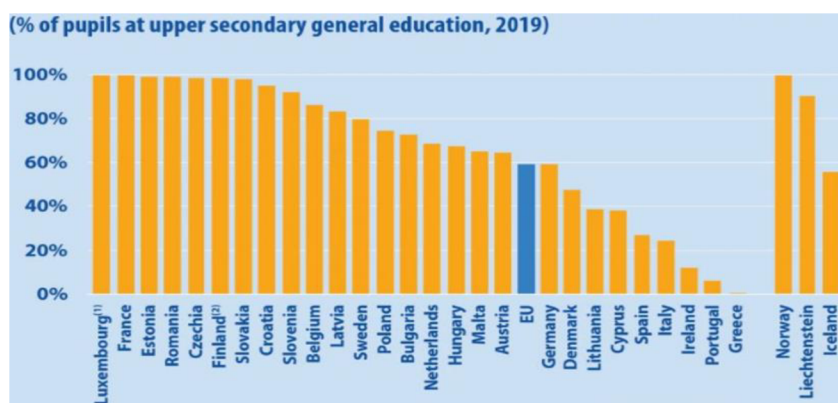
Graf 3: Rozložení výuky jazyků ve vyšším sekundárním školství (data z roku 2019)

Zdroj: Eurostat³⁰

Dle statistik Eurostatu se ve vyšším sekundárním vzdělávání v roce 2019 učily více než tři pětiny studentů ve většině států Evropské unie dva nebo více cizích jazyků. V rámci zemí Evropské unie byly ovšem zaznamenány v tomto ohledu značné rozdíly.

Graf 4: Podíl studentů ve vyšším sekundárním vzdělávání v EU, kteří v r. 2019 studovali dva nebo více cizích jazyků

Zdroj³¹

Započítány zde byly samozřejmě jen cizí jazyky studované jako povinný předmět. Jazyky nabízené v rámci minimálního kurikula jako nepovinné nebyly do statistik započítávány. Na dvou předních místech se umístily 2 země: Lucembursko a Francie, přičemž však Lucembursko je zvláštní případ: oficiálními jazyky tohoto státu jsou francouzština, němčina a lucemburština většina žáků je již na základních školách vzděláváno v těchto třech jazycích. Němčina s francouzštinou jsou v tomto případě pro účely statistik o vzdělávání započítávány jako cizí jazyk. Angličtina se zde začíná studovat až na středních školách.

³⁰ Foreign language learning statistics. In: Eurostat statistics explained [online]. Poslední aktualizace 24.9.2021 [cit. 2022-01-28]. ISSN 2443-8219. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Foreign_language_learning_statistics

³¹ tamtéž

Česká republika se rovněž nachází na jednom z předních míst v EU v naplňování konceptu mnohojazyčnosti v rámci vzdělávání na středních školách, zatímco například v Irsku dosahoval v roce 2019 podíl studentů vyššího stupně středních škol studujících minimálně dva cizí jazyky pouze 12,1 %, v Portugalsku 6,3 % a v Řecku to bylo pouze 0,7 %.³²

³² *Foreign language learning statistics*. In: Eurostat statistics explained [online]. Poslední aktualizace 24.9.2021 [cit. 2022-01-28]. ISSN 2443-8219. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Foreign_language_learning_statistics

PRAKTICKÁ ČÁST

9 CÍLE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

9.1. Cíle výzkumu a stanovené hypotézy

Cílem praktické části této závěrečné práce bylo zmapovat postoj a míru motivovanosti studentů osmiletého gymnázia ke studiu druhého cizího jazyka. Zda je studium baví, kolik času mu průměrně věnují, vidí-li v něm nějaký smysl v jejich současném životě a hlavně, zda vidí smysl ve studiu druhého cizího jazyka, který si vybrali nebo jim byl vybrán, z hlediska jeho praktického využití v jejich budoucím životě, studiu a uplatnění v práci.

Dále zde byla snaha ověřit, jestli se mění míra motivovanosti studentů osmiletého gymnázia ke studiu druhého cizího jazyka v čase, zda je patrný rozdíl v přístupu studentů ke studiu druhého cizího jazyka v nižších a vyšších ročnících gymnázia. Jestli platí předpoklad, že ve vyšších ročnících existují větší rozdíly v motivovanosti studentů ke studiu druhého cizího jazyka než v ročnících nižších. Dílčím cílem bylo zjistit, kolik času věnují studenti nižších a vyšších ročníků přípravě na hodiny druhého cizího jazyka, věnují-li se mu i ve svém volném čase nad rámec běžné přípravy na vyučování, zda jim vyhovuje hodinová dotace na tento vyučovací předmět nebo by zvolili dotaci větší či menší, případně jestli by se raději věnovali studiu jiného, nejazykového předmětu, jelikož chápou studium druhého cizího jazyka jen jako povinnost a nutnou součást školních osnov.

Ve výzkumu byly formulovány následující hypotézy:

H₁: Studenti, kteří si zvolili druhý cizí jazyk sami, jsou s jeho studiem spokojenější než studenti, kterým byl konkrétní druhý cizí jazyk vybrán rodiči nebo školou.

H₂: Mezi studenty vyšších ročníků osmiletého gymnázia jsou větší rozdíly v motivovanosti ke studiu druhého cizího jazyka než mezi studenty nižších ročníků.

H₃: Studenti nižších ročníků věnují průměrně více času přípravě na hodiny druhého cizího jazyka než studenti vyšších ročníků.

9.2. Metodika práce – metoda sběru dat

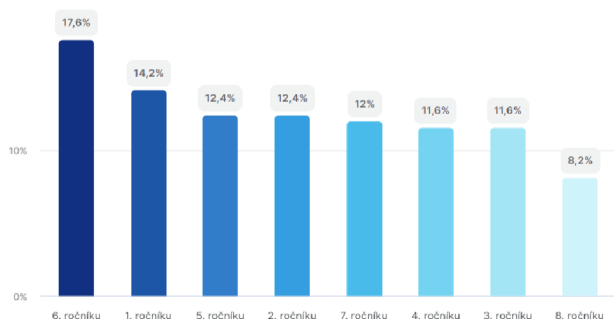
V této práci byla zvolena kvantitativní metoda sběru dat formou dotazníkového šetření. Kvantitativní výzkum v pedagogice používá metody, při nichž se empiricky ověřují hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy.³³ V dotazníku byly použity nejčastěji uzavřené otázky výběrové dichotomické, trichotomické i polytomické nebo polouzavřené otázky výčtové s možností doplnění vlastní odpovědi. Cílovou skupinou byli studenti osmiletého gymnázia. Dotazník, který obsahoval 18 otázek týkajících se jejich postojů ke studiu druhého cizího jazyka, byl respondentům distribuován v elektronické formě. Studenti byli v úvodním e-mailu informováni, za jakým účelem budou informace získané dotazníkovým šetřením zpracovány. Tyto informace pak byly zpracovány za pomoci základních statistických metod.

9.3. Vyhodnocení dotazníků. Interpretace získaných dat

Metodou dotazníkového šetření byli osloveni respondenti – studenti osmiletého gymnázia, kteří se věnují studiu druhého cizího jazyka od prvního ročníku. Na konkrétním gymnáziu jsou otevírány každým rokem dvě třídy v osmiletém studiu, osloveno bylo tedy elektronickou poštou celkem 16 tříd. Studenti tohoto osmiletého gymnázia mají na výběr ze tří cizích jazyků vedle angličtiny: němčina, francouzština a španělština. Tento jazyk mohou jako druhý cizí jazyk zvolit sami nebo je jim v menší míře určen školou z kapacitních důvodů.

Dotazník úspěšně vyplnilo celkem 233 respondentů. Z toho 134 dívek a 99 chlapců.

Graf 5: Podíly respondentů v jednotlivých ročnících 8letého gymnázia

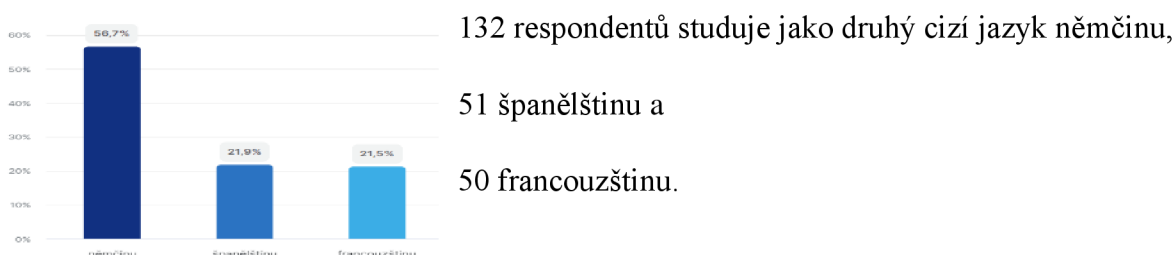

33 respondentů je studenty 1. ročníku, 29 je studentů 2. ročníku, 27 studuje ve 3. ročníku, 27 ve 4. ročníku, 29 v 5. ročníku, 41 v 6. ročníku, 28 v 7. ročníku a 19 v 8. ročníku.

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

³³ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada, 2016, str. 11. ISBN 978-80-247-5326-3

Graf 6: Podíl respondentů studujících němčinu, francouzštinu a španělštinu

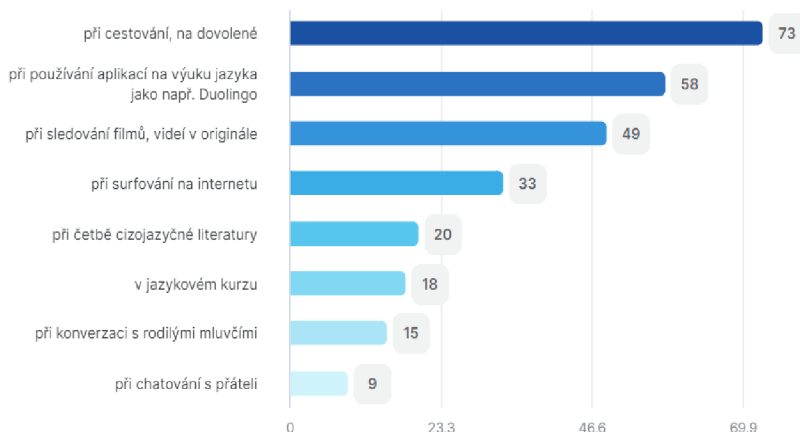
Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Většina respondentů (77,3 %) si vybrala druhý cizí jazyk sama, u 16,3 % respondentů jazyk vybrali rodiče studenta a pouze 6,4 % respondentů určila druhý cizí jazyk škola. Více než 2/3 respondentů (79,8 %) jsou s výběrem spokojeni, 8,6 % respondentů by si v současné době raději vybralo jiný druhý cizí jazyk z nabídky gymnázia, 6,9 % by preferovalo studovat pouze angličtinu a 4,7 % studentů by si vybralo jazyk, který gymnázium nenabízí – nejčastěji studenti uváděli italštinu, jednotlivě také asijské jazyky jako japonštinu a čínštinu a také ruštinu, švédštinu a dánštinu. Z těch, co by zvolili jiný jazyk z nabídky gymnázia, pokud by mohli, by 55 % respondentů zvolilo španělštinu, 30 % francouzštinu a 20 % němčinu.

Co se týče názoru respondentů na budoucí praktickou využitelnost studovaného cizího jazyka, více než polovina (54,6 %) vidí jeho praktické využití při cestování, 23 % při svém budoucím studiu, například na zahraniční univerzitě, 17,8 % v budoucím povolání a jen 3,6 % respondentů nevidí žádné jeho praktické využití. Mezi těmi, kteří spatřují využití znalosti druhého cizího jazyka ve svém budoucím povolání, je zastoupeno 33 % němčinářů, 24 % francouzštinářů a pouze 17 % španělštinářů. Z těch, kteří zvažují možnosti využití v budoucím studiu, je 37 % němčinářů, ale 44 % francouzštinářů a 23 % španělštinářů. Žádnou možnost pro použití druhého jazyka v praxi nevidělo 5 španělštinářů, 6 němčinářů a 2 francouzštináři.

60 % respondentů se druhému cizímu jazyku věnuje pouze ve škole a domácí přípravě na vyučování, cca 40 % i mimo školu a školní povinnosti. Tito respondenti, kteří se věnují cizímu jazyku i mimo školní vyučování a domácí přípravu, vybírali z nabízených možností následující aktivity (uvedené v grafu č. 7):

Graf 7: Nejčastější aktivity, při kterých respondenti využívají druhý cizí jazyk mimo vyučování a domácí přípravu (s uvedením počtů respondentů)

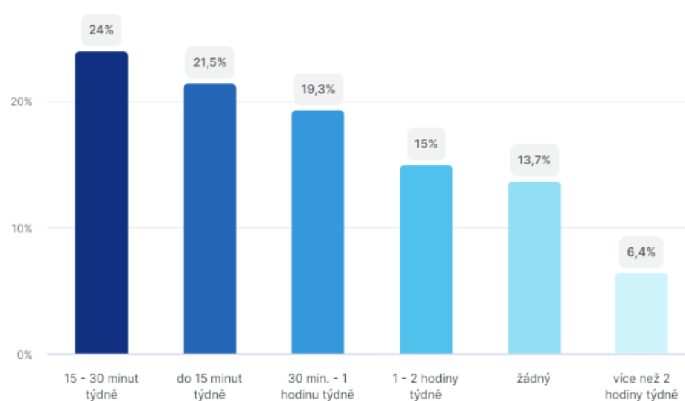

Navíc uvedli jako další možnosti soukromé doučování jazyka, poslouchání podcastů či komunikaci v jazyce při online hrách.

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Na otázku, kolik času průměrně respondenti věnují studiu druhého cizího jazyka mimo vyučování (včetně domácí přípravy, jazykových kroužků, online aplikací atd.), odpovědělo 13,7 % respondentů napříč ročníky i studovanými jazyky, že se nevěnuje žádné domácí přípravě ani jazyk mimo vyučování při žádných aktivitách, v kroužcích či v online aplikacích nevyužívá.

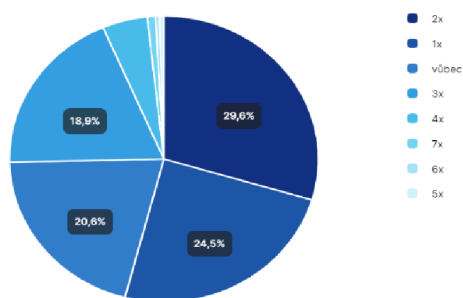
Graf 8: Průměrný čas, věnovaný týdně respondenty 2. cizímu jazyku mimo vyučování

64,8 % procent respondentů se věnuje druhému cizímu jazyku mimo vyučování průměrně maximálně do 1 hodiny týdně, 15 % do 2 hodin a více než 2 hodiny týdně používá druhý cizí jazyk 6,4 % respondentů, z nichž 80 % jsou studenti německého jazyka a 20 % studenti francouzského jazyka.

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Graf 9: Kolikrát týdně se respondenti připravují do hodin vyučování 2. cizího jazyka

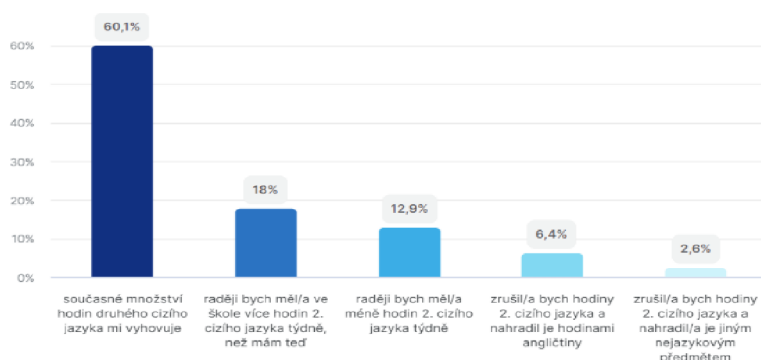
Přes 20 % respondentů dále uvedlo, že se na vyučování druhého cizího jazyka nepřipravuje vůbec a přes 50 % respondentů se připravuje jednou nebo 2x týdně.

25 % respondentů se věnuje doma druhému cizímu jazyku 3x týdně i více.

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Je třeba vzít v potaz skutečnost, že studenti 1. a 2. ročníku mají v osnovách 2 hodiny druhého cizího jazyka týdně, 3. a 4. ročníku 3 hodiny týdně a studenti 5., 6., 7. a 8. ročníku 4 hodiny týdně. K tomu si navíc ve vyšších ročnících mohou zvolit další cizí jazyk jako volitelný předmět nebo jako maturitní seminář, což učinilo dle dat získaných z dotazníku pouhých 7 respondentů – 6 studentů němčiny a 1 student francouzštiny.

Graf 10: Postoj respondentů k jejich aktuální hodinové dotaci na 2. cizí jazyk

Co se týče výše uvedených hodinových dotací, 78,1 % studentů je s daným učebním plánem gymnázia spokojeno, popřípadě by uvítali i více hodin druhého cizího jazyka, než v současnosti mají.

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Zbýlých 21,9 % respondentů by preferovalo hodin méně nebo nahrazení druhého cizího jazyka angličtinou či jiným nejazykovým předmětem.

V otázce směřované na motivaci studentů ke studiu druhého cizího jazyka, tedy proč se na něj doma připravují, přes 50 % respondentů uvedlo jako důvod fakt, že je jazyk baví, popř. potřebu domluvit se s rodilými mluvčími, na cestách, rozumět textům a videím v originálním jazyce a kvůli možné potřebě jazyka v budoucím studiu či zaměstnání. Čtvrtina respondentů se

učí kvůli známkám, 8,5 % kvůli učiteli a 7,5 % kvůli rodičům. 5,9 % respondentů zvolili možnost, že je k přípravě na hodiny cizího jazyka nemotivuje nic.

Na otázku, co by zvýšilo jejich motivaci ke studiu, studenti nejčastěji vybrali možnost zahraniční zájezd nebo výměnný pobyt v zahraničí (50,9 %). Téměř 21 % respondentů by motivovalo mít přátele – rodilé mluvčí, ať už při osobním kontaktu nebo na sociálních sítích a v online hrách a 13,1 % respondentů uvedlo, že by je více motivovaly lekce s rodilým mluvčím.

Poslední dvě doplňkové otázky dotazníkového šetření se týkaly maturitní zkoušky a mezinárodních jazykových certifikátů. Zhruba čtvrtina respondentů uvedla, že chtějí z druhého cizího jazyka skládat maturitní zkoušku, zbytek studentů nechtělo nebo ještě nebylo rozhodnuto a přibližně stejné zastoupení respondentů korespondovalo otázce jazykových certifikátů, kde opět čtvrtina respondentů plánuje v budoucnu získat mezinárodní certifikát či státní jazykovou zkoušku, zatímco zbytek respondentů toto neplánuje nebo ještě není rozhodnut.

9.4. Ověření hypotéz

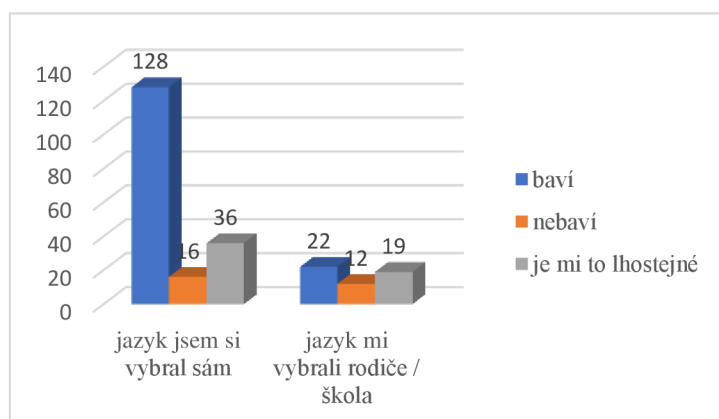
Testovaná hypotéza H₁: Studenti, kteří si zvolili druhý cizí jazyk sami, jsou s jeho studiem spokojenější než studenti, kterým byl konkrétní druhý cizí jazyk vybrán rodiči nebo školou.

Pro ověření hypotézy H₁ jsme si rozdělili studenty do dvou skupin. V první skupině jsou respondenti, kteří si vybrali 2. cizí jazyk sami (180 respondentů) a v druhé skupině ti, kterým jazyk vybrali rodiče nebo z kapacitních důvodů škola (53 respondentů).

V první skupině uvedlo 128 studentů v otázce 5 dotazníku, že je studovaný jazyk baví, 16 respondentů, že je jazyk nebaví a 36 respondentů uvedlo, že je jim studium jazyka lhostejné. 71,1 % respondentů tedy uvedlo, že je studium druhého cizího jazyka baví a 8,9 % studentů studovaný jazyk nebaví.

V druhé skupině byl poměr odpovědí respondentů na stejnou otázku následující: 22 studentů jazyk baví, 12 studentů nebaví a 19ti respondentům je studium lhostejné. 41,5 % respondentů tedy studium baví a 22,6 % studentů jazyk nebaví.

Graf 11: Srovnání vztahu respondentů ke studiu jazyka v závislosti na tom, zda si jej sami vybrali či nikoliv

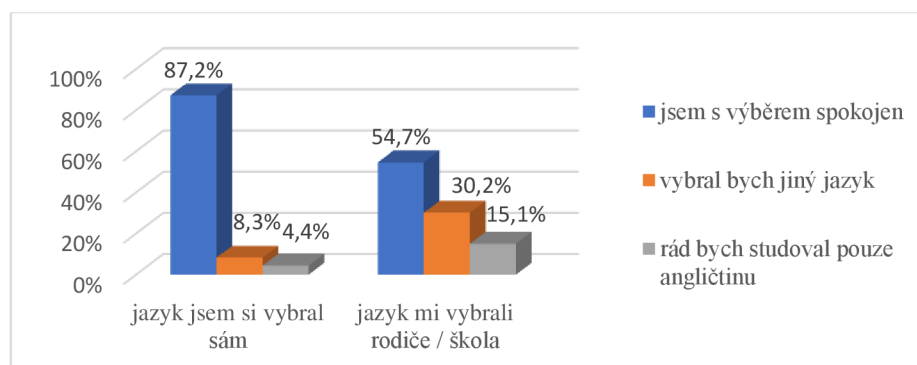
71,1 % respondentů, kteří si vybrali studovaný druhý cizí jazyk sami, studium tohoto jazyka baví a jen 8,9 % respondentů jazyk nebaví. Naproti tomu jen 41,5 % respondentů, kterým jazyk vybrali rodiče či škola, jazyk baví a celé 22,6 % respondentů této skupiny studium jazyka nebaví.

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka 6 dotazníku též byla směřována na spokojenost se studiem konkrétního druhého cizího jazyka. Respondenti vyjadřovali, zda jsou spokojeni se svým výběrem či zda by si nyní raději zvolili jiný jazyk (z nabídky gymnázia nebo úplně) nebo zda by se raději věnovali z cizích jazyků výhradně studiu angličtiny. Mezi studenty, kteří si jazyk zvolili sami, vyjádřilo spokojenost s výběrem 157 respondentů (87,2 %). Jiný jazyk by raději studovalo 15 respondentů a pouze angličtinu 8 respondentů.

Ze studentů, kterým byl jazyk vybrán rodiči nebo školou, je spokojeno s výběrem 29 respondentů (54,7 %), zatímco jiný jazyk by raději zvolilo 16 a pouze angličtinu 8 respondentů.

Graf 12: Závislost spokojenosti respondentů s výběrem druhého cizího jazyka a skutečnosti, zda výběr učinili sami, nebo škola či rodiče

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Závěr (H₁):

Na základě údajů uvedených v obou předešlých grafech můžeme hypotézu **H₁** považovat za potvrzenou. Respondenti, kteří měli možnost vybrat si druhý cizí jazyk sami, v 71,1 % vyjádřili, že je jeho studium baví a v 87,2 % jsou se svým výběrem spokojeni. Naproti tomu ze studentů, kterým byl jazyk vybrán rodiči nebo školou, studium baví méně než polovinu (pouze 41,5 %) a pouze 54,7 % těchto respondentů je s výběrem druhého cizího jazyka spokojeno.

Testovaná hypotéza H₂: Mezi studenty vyšších ročníků osmiletého gymnázia jsou větší rozdíly v motivovanosti ke studiu druhého cizího jazyka než mezi studenty nižších ročníků.

Pro ověření této hypotézy jsme respondenty rozdělili celkem do 3 skupin. V 1. skupině jsme ponechali mladší studenty (s pracovním názvem skupiny N_R – nižší ročníky), tj. studenty 1. – 3. ročníku gymnázia. V další skupině byli studenti 4. a 5. ročníků a v poslední skupině nejstarší studenti, tedy respondenti z řad studentů 6. – 8. ročníku osmiletého gymnázia (skupina vyšší ročníky – V_R). Z hlediska potřeby srovnání postojů mladších a starších studentů jsme pracovali pouze s daty získanými od první a třetí vybrané skupiny – N_R a V_R.

Skupina N_R (nižší ročníky, 1. – 3. ročník): 89 respondentů

Skupina V_R (vyšší ročníky, 6. – 8. ročník): 88 respondentů

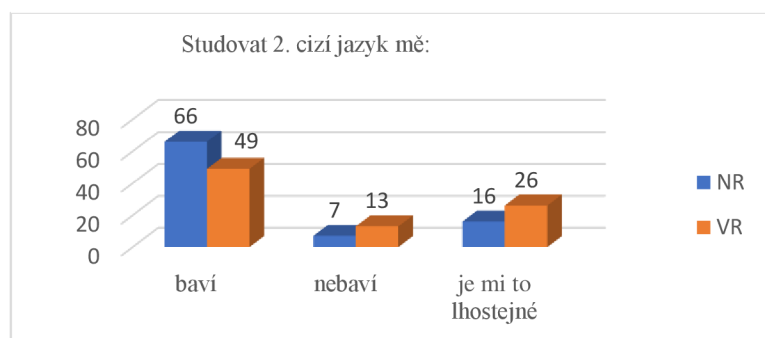
Motivovanost těchto skupin ke studiu druhého cizího jazyka jsme srovnávali pomocí odpovědí respondentů na následující otázky dotazníku:

Otázka 4: zda studenty studium baví, ot. 6: zda jsou s výběrem jazyka spokojeni, ot. 8: v jaké oblasti svého budoucího života předpokládají, že druhý jazyk nejlépe využijí, ot. 9: zda se studiu jazyka věnují pouze ve vyučování nebo i mimo něj a otázka 15: co respondenty motivuje k přípravě na hodiny druhého cizího jazyka.

Otázka 4: Studovat druhý cizí jazyk mě baví / nebaví / je mi to lhostejné

Skupina nižších ročníků (N_R): 74,2 % studentů odpovědělo, že je studium baví (66 respondentů), 7,9 % studium nebaví (7) a 18 % studentům je studium lhostejné (16 respondentů).

Graf 13: Postoj studentů nižších a vyšších ročníků ke studiu 2. cizího jazyka

Skupina vyšších ročníků (VR): 55,7 % uvedlo, že je studium baví (49 respondentů), 14,8 % nebaví (13) a 30 % je to lhostejné (26 respondentů).

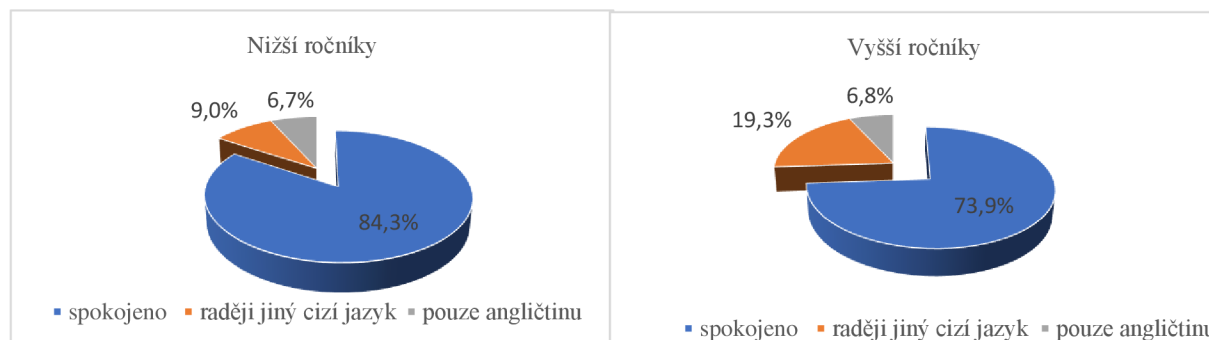
Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Z grafu 13 a údajů v něm uvedených vyplývá, že ve vyšších ročnících ubylo studentů, které studium druhého cizího jazyka baví (o 18,5 %) a přibylo studentů, které studium nebaví (o 6,9 %) i respondentů, kterým je studium lhostejné (o 12 %).

Otázka 6: S výběrem 2. cizího jazyka jsem spokojen nebo bych raději studoval jiný cizí jazyk / pouze angličtinu?

Ve skupině N_R vyjádřilo spokojenost s výběrem 2. cizího jazyka 75 respondentů (84,3 %), zatímco 6 by raději studovalo pouze angličtinu a 8 jiný cizí jazyk. Ve skupině V_R bylo spokojeno 65 respondentů (73,9 %), 6 by opět raději studovalo pouze angličtinu a 17 jiný cizí jazyk. I v tomto případě se prokázal pokles spokojenosti studentů vyšších ročníků s výběrem druhého cizího jazyka a nárůst těch, kteří by si již raději zvolili jiný cizí jazyk ať už z nabídky gymnázia či z jazyků, které gymnáziium nenabízí.

Graf 14: Srovnání spokojenosti studentů vyšších a nižších ročníků s výběrem druhého cizího jazyka

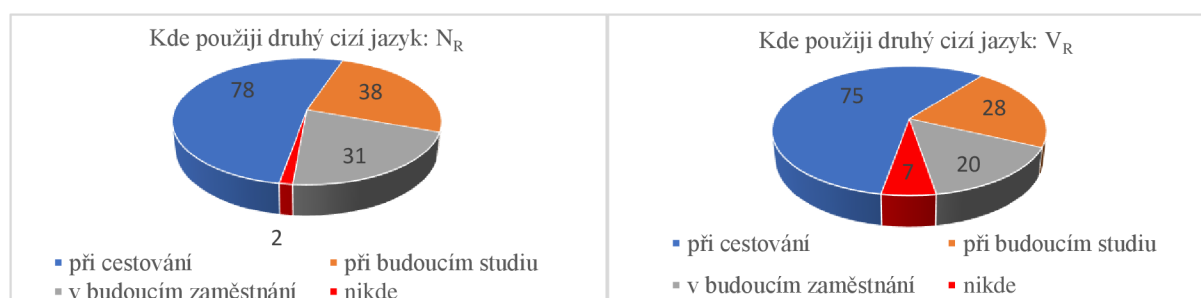

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Ve vyšších ročnících tedy došlo k poklesu spokojenosti s výběrem druhého jazyka o 10,4 %, tato část studentů by si raději v současné době vybrala již jiný cizí jazyk než ten, který aktuálně studují.

Otázka 8: Myslím, že druhý cizí jazyk nejlépe využiji: při cestování / budoucím studiu / v budoucím zaměstnání / nikde (s možností zvolit více odpovědí)

Graf 15: Srovnání názorů studentů vyšších a nižších ročníků na využitelnost druhého cizího jazyka v jejich budoucím životě

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Ve skupině N_R pouze 2,2 % respondentů vyjádřilo přesvědčení, že druhý cizí jazyk nepoužijí nikde ve svém budoucím životě, zatímco ve skupině V_R to již bylo 8 % respondentů. Prokazuje se tímto rovněž úbytek motivovanosti studentů vyššího ročníku (3,5x) a tedy nárůst rozdílů v postoji studentů nižšího a vyššího ročníku v této otázce.

Otázka 9: Druhému cizímu jazyku se věnuji: pouze při vyučování / i mimo vyučování a domácí přípravu na vyučování.

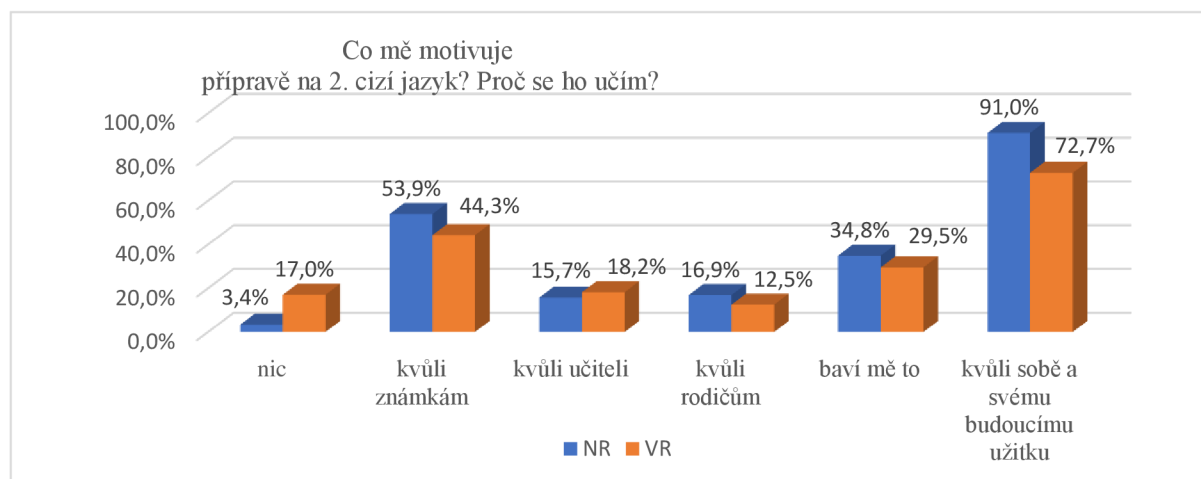
Ve skupině N_R uvedlo 64 % respondentů, že se druhému cizímu jazyku věnují pouze ve vyučování a při vypracovávání domácích úkolů a přípravě na vyučování. 36 % respondentů se druhému cizímu jazyku věnuje i mimo vyučování a aktivity s ním spojené. Ve skupině V_R zvolilo první odpověď 58 % respondentů a 42 % respondentů se věnuje druhému cizímu jazyku i navíc mimo školní povinnosti. Z dříve uvedených grafů vyplýval pokles motivovanosti u části studentů vyšších ročníků, zde se však též ukazuje, že část respondentů vyšších ročníků naopak věnuje studiu druhého cizího jazyka více času než studenti v nižších ročnících.

Otázka 15: Co mě motivuje k přípravě na hodiny druhého cizího jazyka?

V této otázce mohli respondenti opět zvolit více možností odpovědi. Z výsledků je jasně zřetelné, jak ve vyšších ročnících dochází u části studentů k poklesu motivovanosti ke studiu. Z motivačních faktorů jen mírně vzrostl faktor motivace kvůli učiteli, jinak po všech ostatních

stránkách motivace u starších studentů klesá. 5x častěji starší respondenti odpověděli, že je ke studiu nemotivuje nic.

Graf 16: Srovnání motivace ke studiu druhého cizího jazyka u vyšších a nižších ročníků

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Závěr (H₂):

Na základě výše uvedených údajů považujeme i hypotézu **H₂** za potvrzenou. Respondenti z nižších ročníků působí jako více homogenní skupina z hlediska jejich motivovanosti ke studiu druhého cizího jazyka. Ve vyšších ročnících již dochází k větší diferenciaci mezi studenty a u části respondentů dochází výrazně k poklesu motivovanosti ke studiu. Vyrůstá podíl studentů, které studium jazyka nebaví nebo je jim lhostejné, raději by zvolili jazyk jiný a narůstá podíl těch, kteří nejsou ke studiu jazyka nijak motivováni.

Testovaná hypotéza H₃: Studenti nižších ročníků věnují průměrně více času přípravě na hodiny druhého cizího jazyka než studenti vyšších ročníků.

Respondenti byli v průzkumu tázáni, kolik času průměrně týdně věnují studiu druhého cizího jazyka mimo vyučování – tzn. zahrnujeme zde veškerou domácí přípravu na vyučování i mimoškolní jazykové kroužky, využívání výukových online aplikací atd. Měli zvolit minutové rozmezí, přičemž minimum byla odpověď žádná příprava, tedy 0 minut a maximum více než 2 hodiny jazykové přípravy. Rozdělení skupin zůstalo totožné jako u předešlé hypotézy, tedy NR (nižší ročníky, 1. – 3. ročník gymnázia) a VR (vyšší ročníky – 6. – 8. ročník gymnázia). Abychom mohli alespoň přibližně srovnat průměrný čas strávený domácí přípravou mezi

nižšími a vyššími ročníky, počítali jsme s horní hranicí minutového intervalu a v kolonce více než dvě hodiny jsme si pracovníě dosadili pro obě skupiny 3 hodiny, tedy 180 minut jazykové přípravy.

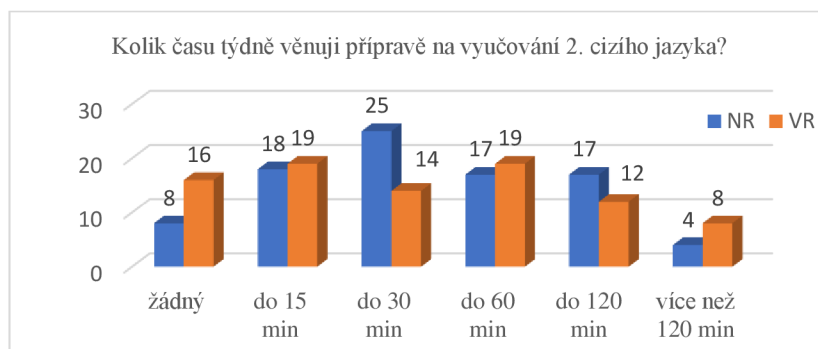
Tabulka 2: Srovnání průměrného počtu minut za týden, věnovaných domácí jazykové přípravě respondenty z vyšších a nižších ročníků

počet respondentů	skupina	0 min	do 15 min	do 30 min	do 60 min	do 120 min	> než 120 min	celkem min / týden	průměr min na 1 respondenta / týden
89	N _R	8	18	25	17	17	4	4800	53,93
88	V _R	16	19	14	19	12	8	4725	53,69

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Jak vyplývá z údajů uvedených v tabulce výše, při dosažení maximální hodnoty minutového intervalu a pokud si pracovníě stanovíme jako maximální časovou dotaci na domácí přípravu 180 minut, dojdeme u obou skupin k téměř totožnému výsledku – 54 minut domácí přípravy týdně. Aplikovaná metoda je nepřesná, umožní nám ale vytvořit si přibližnou představu o objemu jazykové přípravy u obou skupin respondentů. Můžeme si díky tomu odpovědět, že hypotéza **H₃** se nám v této otázce nepotvrdila a obě skupiny mohou průměrně věnovat studiu čas srovnatelný.

Graf 17: Průměrná domácí jazyková příprava respondentů za týden – srovnání vyšších a nižších ročníků

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Nicméně, i v tomto případě došlo k potvrzení předešlé hypotézy **H₂**, jelikož je z číselných údajů v tabulce zřetelně vidět diferenciaci studentů vyšších ročníků, kdy značně přibýlo respondentů, kteří se jazykové přípravě doma vůbec nevěnují a stejně tak přibýlo studentů, kteří se jazykové přípravě věnují průměrně více než 2 hodiny týdně.

Závěr H₃:

Hypotéza **H₃** se z výsledků dotazníkového šetření nepotvrdila. Ačkoliv nebylo možno vypracovat přesné srovnání, dá se říci, že respondenti z nižších ročníků nevěnují průměrně více času domácí přípravě na hodiny a studiu druhého cizího jazyka než respondenti z vyšších ročníků. Dochází zde pouze k prohlubování rozdílů v čase věnovaném studiu jazyka mezi respondenty z vyšších ročníků.

ZÁVĚR

Význam jazykového vzdělávání je v dnešní době na celospolečenské úrovni všeobecně uznáván. Znalost angličtiny již není výhodou, ale stává se v našem globalizovaném světě nutností. V souladu s politikou mnohojazyčnosti, prosazovanou v rámci Evropské unie, se na školách v ČR vyučuje další cizí jazyk nejpozději od 8. tříd základních škol. Výuka cizích jazyků je rovněž jedním ze základních kamenů sekundárního vzdělávání, protože se předpokládá, že znalost více cizích jazyků přináší pozitiva do budoucího osobního i profesního života studentů. A nemluvíme zde jen o ovládnutí komunikace v jazyce samotném, ale i o kulturním obohacení jeho prostřednictvím, o poznávání kultury a života v daných zemích, které tyto jazyky používají jako jazyky mateřské.

Cílem praktické části této práce bylo ověřit, jak na vzdělávání v druhém cizím jazyce nahlíží sami studenti. Jaká je jejich motivace ke studiu, zda je studium druhého cizího jazyka baví, jak intenzivně se mu věnují a jak vidí jeho uplatnění ve svém budoucím životě.

Více než polovina respondentů osmiletého gymnázia, na kterém bylo dotazníkové šetření realizováno, studuje německý jazyk. Skutečnost, že je němčina druhým nejvíce studovaným jazykem u nás, souvisí s geografickou pozicí naší země, ekonomickými vazbami k okolním německy mluvícím zemím a z nich vyplývajícími možnostmi v uplatnění na pracovním trhu. Dalšími, víceméně rovnoměrně zastoupenými jazyky byly francouzština a španělština.

Z celkového počtu respondentů, dvě třetiny studentů studium druhého cizího jazyka baví, jsou se svým výběrem spokojeni a vidí v jeho studiu smysl pro svou budoucnost, ať už v podobě lepší komunikace při cestování, ve využití jazyka při budoucím studiu na zahraniční univerzitě nebo ve svém budoucím zaměstnání. Pouhých 3,5 % dotázaných studentů neviděla pro jimi studovaný druhý cizí jazyk do budoucna žádné uplatnění. Dále 40 % respondentů uvedlo, že druhý cizí jazyk v současné době na cestách či při nejrůznějších aktivitách již aktivně používá. Ačkoliv zde bylo zahrnuto i studium jazyka v soukromých jazykových kurzech a používání výukových aplikací, jedná se o důležitý údaj, jelikož k tomuto má výuka cizího jazyka na školách směřovat – k jeho aktivnímu, praktickému využití a k rozvíjení schopnosti jeho uplatnění v různých komunikačních situacích.

Ve výsledcích šetření se též potvrdil předpoklad, že studenty studium cizího jazyka více baví, pokud mají možnost si tento jazyk zvolit sami, a že ve vyšších ročnících dochází

k prohlubování rozdílů v motivovanosti studentů, což zřejmě souvisí s nárůstem diferenciací jejich zájmů ve vyšším věku. Otázka motivace každého jedince je samozřejmě velmi individuální a komplexní a záleží na mnoha faktorech, které nebyly v této práci zkoumány. Dá se však zjednodušeně říci, že ve vyšších ročnících se zdají být studenti již méně homogenní skupinou z hlediska jejich zájmu o studium a motivovanost části z nich ke studiu druhého cizího jazyka opadá.

Konečně čtvrtina všech dotázaných studentů projevila zájem udělat si v budoucnu mezinárodní jazykový certifikát, dokládající jejich znalost druhého cizího jazyka dle mezinárodně uznávaných měřítek. Tento poměr studentů se zájmem o certifikaci svých jazykových znalostí se ukázal totožný u respondentů z řad nižších i vyšších ročníků.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika*. Lexikon výukových a hodnotících metod. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3450-7.

HANUŠOVÁ, Světlana a Naděžda VOJTKOVÁ. *CLIL v české školní praxi*. Brno: Studio Arx, 2011. ISBN 978-80-86665-09-2.

HENDRICH, Josef. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.

HRABAL, Vladimír, MAN František a Isabela PAVELKOVÁ. *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků*. Úvod do vědního oboru. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1213-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Základy kvantitativního výzkumu. 2. vyd. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

JANÍKOVÁ, Věra a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3512-2.

KUPKA, Ivan. *Jak úspěšně studovat cizí jazyky*. 2. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4387-5.

LOJOVÁ, Gabriela a Kateřina VLČKOVÁ. *Styly a strategie učení ve výuce cizích jazyků*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-876-0.

LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Teoretická východiska a praktické postupy, hry a cvičení. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-205-X.

MERTIN, Václav a Lenka KREJČOVÁ. *Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-014-2.

NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v České republice na konci 20. století*. Brno: Paido, 2010. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-200-0.

PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě*. Základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.

RIES, Lumír, KOLLÁROVÁ Eva, HANZLÍKOVÁ, Marie a kol. *Svět cizích jazyků. Svet cudzích jazykov*. Inovační trendy v cizojazyčné výuce. Inovačné trendy v cudzojazyčnej výučbe. 1. vydání. Bratislava: Didaktis, 2004. ISBN 80-89160-11-5.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

Seznam použitých internetových zdrojů

BALADOVÁ, Gabriela. *Výuka metodou CLIL*. Publikováno 12.02.2009. Národní pedagogický institut. In: Metodický portál Rvp.cz [online]. [cit. 2021-09-29]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2965/vyuka-metodou-clil.html>

European day of languages 2019. In: ec.europa.eu/eurostat [online]. © European Commission, 1995-2022. [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/language-day-2019>

FABEROVÁ, Alena a kol. *Cizí jazyky pro život. Rodilí mluvčí do škol*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2015. ISBN 978-80-86956-80-0. In: nidv.cz. [online]. [cit. 2021-10-06].

Dostupné z:

<http://www.nidv.cz/images/npublications/publications/files/16%20Rodil%C3%AD%20mluv%C4%8D%C3%AD%20do%20%C5%A1kol.pdf>

Foreign language learning statistics. In: Eurostat statistics explained [online]. Poslední aktualizace 24.9.2021 [cit. 2022-01-28]. ISSN 2443-8219. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Foreign_language_learning_statistics

HYKYŠOVÁ, Alena. Základní přehled o základních školách. *Statistika&My*. Magazín Českého statistického úřadu [online]. © ČSÚ. Praha: Český statistický úřad, 2021/09, roč. 11, str. 25-27 [cit. 2022-01-17]. ISSN 1804-7149. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/wp-content/uploads/2021/09/18042109.pdf>

JANÍK, Miroslav. Mnohojazyčnost jako dílčí cíl výuky cizích jazyků a možnosti její podpory. *Pedagogická orientace*. [online] 2014, roč. 24, č. 3, s. 330-352. [cit. 2021-09-29]. ISSN: 1805-9511. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/1689/1321>

O politice vícejazyčnosti. Proč je mnohojazyčnost důležitá? In: Evropa.eu [online]. © Evropská unie, 1995-2021 [cit. 2021-10-06] Dostupné z:

https://ec.europa.eu/education/policies/multilingualism/about-multilingualism-policy_en

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3. In: NÚV.cz [online]. © 2011–2021 [cit. 2021-09-23]. Dostupné z:

<http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: MŠMT, 2021. In: NÚV.cz [online]. © 2011–2021 [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

Seznam standardizovaných zkoušek 2021. [online]. Publikováno 1.4.2020. In: msmt.cz. © 2013–2022 MŠMT. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/52654/>

Společný evropský referenční rámec pro jazyky. In: MSMT.cz [online]. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého. © Council of Europe 2001. Poslední aktualizace 26.1.2021. [cit. 2021-09-23] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

Svět studuje španělštinu. Česká republika 2020. In: educacionyfp.gob.es/republicacheca [online]. © Ministerio de Educación y Formación Profesional – Gobierno de España [Cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.educacionyfp.gob.es/republicacheca/dam/jcr:ed5c5cc2-31bd-49e7-9f1e6d4ce847c2d1/emee-2020-29-ceska.pdf>

What languages are studied the most in the EU? Publikováno 25.9.2019. In: ec.europa.eu/eurostat [online]. © European Commission, 1995-2022 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/product/-/asset_publisher/VWJkHuaYvLIN/content/EDN-20190925-1?inheritRedirect=false&p_p_col_count=1&p_p_col_id=column-1&p_p_lifecycle=0&p_p_mode=view&p_p_state=normal&redirect=https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/product?p_p_id=101_INSTANCE_VWJkHuaYvLIN

Zákony a vyhlášky

Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou ve znění účinném od 15.10.2020. [online]. In: msmt.cz. © 2013–2022 MŠMT [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online]. © 2013–2022, ve znění účinném ode dne 27.2.2021 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-27-2-2021>

SEZNAM ZKRATEK

CILS	-	Certificazione di Italiano come Lingua Straniera
CLIL	-	Content and Language Integrated Learning
ČSÚ	-	Český statistický úřad
DALF	-	Diplôme approfondi de la langue française
DELE	-	Diplomas de Español como Lengua Extranjera
DELF	-	Diplôme élémentaire de la langue française
DFP	-	Diplômes de français professionnel
MŠMT	-	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PLIDA	-	Progetto Lingua Italiana Dante Alighieri
RVP	-	Rámcový vzdělávací program
RVP G	-	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
RVP ZV	-	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SERRJ	-	Společný evropský referenční rámec pro jazyky
SIELE	-	Servicio Interacional de Evaluación de la Lengua Española
SŠ	-	Střední škola
ŠVP	-	Školní vzdělávací program
TestDaF	-	Der Test Deutsch als Fremdsprache
TORFL	-	Test of Russian as a Foreign Language
ZŠ	-	Základní škola

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zastoupení cizích jazyků studovaných na ZŠ a SŠ v ČR dle údajů MŠMT	21
Tabulka 2: Srovnání průměrného počtu minut za týden, věnovaných domácí jazykové přípravě respondenty z vyšších a nižších ročníků	36

Seznam grafů

Graf 1: Procentuální rozložení cizích jazyků, které studují žáci v nižším sekundárním vzdělávání v EU.....	22
Graf 2: Přehled zemí EU a procento žáků v nižším sekundárním vzdělávání, kteří zde studovali v r. 2017 minimálně 2 cizí jazyky	22
Graf 3: Rozložení výuky jazyků ve vyšším sekundárním školství (data z roku 2019)	23
Graf 4: Podíl studentů ve vyšším sekundárním vzdělávání v EU, kteří v r. 2019 studovali dva nebo více cizích jazyků.....	23
Graf 5: Podíly respondentů v jednotlivých ročnících 8letého gymnázia.....	26
Graf 6: Podíl respondentů studujících němčinu, francouzštinu a španělštinu.....	27
Graf 7: Nejčastější aktivity, při kterých respondenti využívají druhý cizí jazyk mimo vyučování a domácí přípravu (s uvedením počtů respondentů)	28
Graf 8: Průměrný čas, věnovaný týdně respondenty 2. cizímu jazyku mimo vyučování ...	28
Graf 9: Kolikrát týdně se respondenti připravují do hodin vyučování 2. cizího jazyka.....	29
Graf 10: Postoj respondentů k jejich aktuální hodinové dotaci na 2. cizí jazyk.....	29
Graf 11: Srovnání vztahu respondentů ke studiu jazyka v závislosti na tom, zda si jej sami vybrali či nikoliv.....	31
Graf 12: Závislost spokojenosti respondentů s výběrem druhého cizího jazyka a skutečnosti, zda výběr učinili sami, nebo škola či rodiče.....	31
Graf 13: Postoj studentů nižších a vyšších ročníků ke studiu 2. cizího jazyka	33
Graf 14: Srovnání spokojenosti studentů vyšších a nižších ročníků s výběrem druhého cizího jazyka	33

Graf 15: Srovnání názorů studentů vyšších a nižších ročníků na využitelnost druhého cizího jazyka v jejich budoucím životě	34
Graf 16: Srovnání motivace ke studiu druhého cizího jazyka u vyšších a nižších ročníků	35
Graf 17: Průměrná domácí jazyková příprava respondentů za týden – srovnání vyšších a nižších ročníků.....	36

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník.....	I
Příloha B – RVP G: obsah vzdělávání v druhém cizím jazyce	V
Příloha C – Rozsah jazykových znalostí dle SERRJ.....	VII
Příloha D – RVP pro základní vzdělávání: časová dotace na další cizí jazyk	VIII
Příloha E – RVP G: časová dotace na další cizí jazyk	VIII
Příloha F – Seznam standardizovaných zkoušek z druhého cizího jazyka.....	IX

Příloha A – Dotazník

Druhý cizí jazyk

1 Jsem:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- chlapec / muž dívka / žena

2 Jsem studentem / studentkou

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

1. ročníku 2. ročníku 3. ročníku 4. ročníku 5. ročníku 6. ročníku 7. ročníku
 8. ročníku

3 Jako druhý cizí jazyk (kromě angličtiny) studuji:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- němčinu ruštinu španělštinu francouzštinu italštinu

4 Studovat druhý cizí jazyk mě:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- baví nebaví je mi to lhostejné

5 Druhý cizí jazyk, který na gymnáziu studuji:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- jsem si vybral/a sám/sama mi vybrali rodiče mi určila škola

6 S výběrem druhého cizího jazyka, který studuji:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- jsem spokojen/a vybral/a bych si raději jiný druhý cizí jazyk z nabídky jazyků na gymnáziu vybral/a bych si raději jiný druhý cizí jazyk, který mé gymnázium nenabízí raději bych studoval/a z cizích jazyků pouze angličtinu

7 Pokud jste zvolil/a možnost: vybral/a bych si jiný jazyk, uveďte jaký:

Nápověda k otázce: *pokud byste si nevybral/a jiný jazyk, neodpovídejte*

8 Myslím, že druhý cizí jazyk nejspíše použiji: (můžete vybrat více možností)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- v budoucím zaměstnání při cestování při budoucím studiu - např. studiu jazyka, studiu na zahraniční univerzitě nikde atd.
- jinde/ jinak - uveďte kde nebo jak:

9 V současnosti se druhému cizímu jazyku věnuji:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- pouze při vyučování ve škole a při domácí přípravě na vyučování i mimo vyučování ve škole a domácí přípravu na vyučování

10 Pokud jste zvolili možnost: věnuji se 2. cizímu jazyku i mimo vyučování a domácí přípravu na vyučování, upřesněte: (můžete vybrat více možností)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí. Pokud jste zvolili možnost: používám 2. cizí jazyk jen ve vyučování, nevyplňujte.*

- v jazykovém kurzu při konverzaci s rodilými mluvčími při četbě cizojazyčné literatury při sledování filmů, videí v originále
- při cestování, na dovolené při surfování na internetu při chatování s přáteli při používání aplikací na výuku jazyka jako např. Duolingo
- jinde - uveďte kde:

11 Kolik času průměrně věnuji studiu 2. cizího jazyka mimo vyučování (včetně domácí přípravy, domácích úkolů, jazykového kroužku, aplikace na výuku jazyka atd.):

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- žádný do 15 minut týdně 15 - 30 minut týdně 30 min. - 1 hodinu týdně 1 - 2 hodiny týdně
- více než 2 hodiny týdně

12 Kolik vyučovacích hodin 2. cizího jazyka týdně mám:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 2 hodiny 3 hodiny 4 hodiny 5 hodin 6 hodin

13 Kolikrát týdně se doma připravuji na vyučování 2. cizího jazyka:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- vůbec 1x 2x 3x 4x 5x 6x
 7x

14 Kdybych si mohl/a vybrat:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- raději bych měl/a ve škole více hodin 2. cizího jazyka týdně, než mám teď
- raději bych měl/a méně hodin 2. cizího jazyka týdně
- zrušil/a bych hodiny 2. cizího jazyka a nahradil je hodinami angličtiny
- zrušil/a bych hodiny 2. cizího jazyka a nahradil/a je jiným nejazykovým předmětem
- současné množství hodin druhého cizího jazyka mi vyhovuje

15 Co mě motivuje k přípravě na hodiny 2. cizího jazyka, proč se ho doma učím (můžete vybrat více možností)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- kvůli známám
- kvůli učitelům
- kvůli rodičům
- kvůli sobě - protože se chci domluvit s rodilými mluvčími, cestovat, číst knihy a poslouchat filmy v originále atd.
- kvůli sobě - protože budu jazyk potřebovat v budoucím vzdělávání nebo zaměstnání
- kvůli sobě - protože mě to baví
- nemotivuje mě nic
- jiný důvod - uveďte:

16 Co mě motivuje nebo by mě motivovalo k většímu úsilí při studiu 2. cizího jazyka? (můžete vybrat více možností)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- výměnný pobyt v zahraničí zájezd do zahraničí hodiny s roditěly mluvčím zahraniční přátelé (na sociálních sítích, v online hrách, na chatu, osobně)
- nic
- jiný důvod - uveďte:

17 Chtěl/a bych z 2. cizího jazyka skládat maturitní zkoušku?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano ne nevím

18 Mám v budoucnu v úmyslu udělat si mezinárodní certifikát nebo státní jazykovou zkoušku z 2. cizího jazyka?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano ne nevím

Příloha B – RVP G: obsah vzdělávání v druhém cizím jazyce

5.1.3 Další cizí jazyk

Vzdělávací obsah

RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- ▶ rozumí hlavním bodům či myšlenkám autentického ústního projevu i psaného textu na běžné a známé téma
- ▶ identifikuje strukturu jednoduchého textu a rozliší hlavní informace
- ▶ rozliší v mluveném projevu jednotlivé mluvčí, identifikuje různé styly a citová zbarvení promluvy
- ▶ odhadne význam neznámých slov na základě již osvojené slovní zásoby a kontextu
- ▶ užívá různé techniky čtení dle typu textu a účelu čtení
- ▶ využívá různé druhy slovníků při čtení nekomplikovaných faktografických textů

PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- ▶ srozumitelně reprodukuje přečtený nebo vyslechnutý, méně náročný autentický text se slovní zásobou na běžná témata
- ▶ formuluje svůj názor ústně i písemně na jednoduché, běžné téma srozumitelně, gramaticky správně a stručně
- ▶ logicky a jasně strukturuje středně dlouhý písemný projev, formální i neformální text na běžné či známé téma
- ▶ sestaví ústně i písemně souvislý text na jednoduché téma jako lineární sled myšlenek
- ▶ jednoduše a souvisle popíše své okolí, své zájmy a činnosti s nimi související
- ▶ shrne a ústně i písemně sdělí běžné, obsahově jednoduché informace
- ▶ využívá překladové slovníky při zpracování písemného projevu na méně běžné téma

INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- ▶ vysvětlí gramaticky správně své názory a stanoviska písemnou i ústní formou a v krátkém a jednoduchém projevu na téma osobních zájmů nebo každodenního života
- ▶ reaguje adekvátně a gramaticky správně v běžných, každodenních situacích užitím jednoduchých, vhodných výrazů a frazeologických obrátů
- ▶ s jistotou a sebedůvěrou komunikuje foneticky správně s použitím osvojené slovní zásoby a gramatických prostředků
- ▶ zapojí se, případně s menšími obtížemi, do rozhovoru s rodilými mluvčími na běžné a známé téma v předvídatelných každodenních situacích

TEMATICKÉ OKRUHY A KOMUNIKAČNÍ SITUACE

(Výchozí texty jsou obsahově i jazykově uspořádané, nekomplikované, mají logickou strukturu, jsou informačního a popisného charakteru, vztahují se ke konkrétním a běžným tématům a vycházejí z autentických situací, se kterými se žák může setkat v každodenním životě a i při cestování do zemí dané jazykové oblasti.)

- **oblast veřejná** – služby, obchody, nákupní střediska, trhy, zboží, nálepky a obaly, veřejná doprava, jízdní řády, lístky, pokuty, divadlo, kino, programy, zábavní podniky, restaurace, jídelničky, hotely, formuláře, běžné události, zdravotní služby, oznámení, letáky
- **oblast pracovní** – zaměstnání, běžné profese, běžné podniky, běžné vybavení pracoviště, obchodní administrativa, obchodní dopis, nákup a prodej, jednoduchý návod a popis práce, orientační značení, jednoduché recepty
- **oblast vzdělávací** – škola, učebny, školní prostory, učitelé, pomocný personál, vybavení školy, méně běžné školní pomůcky, významné školní dny a události, výuka, domácí úkoly, diskuse, video-texty, texty na obrazovce počítače, slovníky, příručky
- **oblast osobní** – rodina a její společenské vztahy, přátelé, příbuzní, vybavení domácnosti; život mimo domov: kolej, hotel, domov přátel, okolní krajina; jednoduché vybavení pro sport a zábavu, život na venkově a ve městě, dovolená, svátky, osobní dopisy
- **oblast osobnostní** – koníčky, zájmy, názory a postoje k blízkému okolí
- **oblast společenská** – příroda, životní prostředí, kultura, tradice, sport, média

REÁLIE ZEMÍ STUDOVANÉHO JAZYKA

- **geografické zařazení a stručný popis**
- **významné události z historie, významné osobnosti**
- **životní styl a tradice v porovnání s Českou republikou**
- **kultura, umění a sport, některé známé osobnosti a jejich úspěchy**
- **ukázky významných literárních děl**

Zdroj³⁴

³⁴ *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007, str. 19–21. ISBN 978-80-87000-11-3. In: NÚV.cz [online]. © 2011–2021 [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/trvp-pro-gymnazia>

Příloha C – Rozsah jazykových znalostí dle SERRJ

Tabulka 1 *Společné referenční úrovně: globálně pojatá stupnice*

Zkušební uživatel	C2	Snadno rozumí téměř všemu, co si vyslechne nebo přečte. Dokáže shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů a přitom dokáže přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě. Dokáže se spontánně, velmi plynule a přesně vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny dokonce i ve složitějších situacích.
	C1	Rozumí širokému rejstříku náročných a dlouhých textů a rozpozná implicitní významy textů. Umí se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů. Umí jazyka užívat pružně a efektivně pro společenské, akademické a profesní účely. Umí vytvořit srozumitelné, dobře uspořádané, podrobné texty na složité témata, čímž prokazuje ovládnutí kompozičních útvarů, spojovacích výrazů a prostředků koheze.
Samostatný uživatel	B2	Dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskusí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod různých možností.
	B1	Rozumí hlavním myšlenkám srozumitelné spisovné vstupní informace (input) týkající se běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Umí si poradit s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Umí napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho/ji osobně zajímají. Dokáže popsat své zážitky a události, sny, naděje a cíle a umí stručně vysvětlit a odůvodnit své názory a plány.
Uživatel základů jazyka	A2	Rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnáléhavějších potřeb.
	A1	Rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.

Zdroj³⁵

³⁵ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. In: MSMT.cz [online]. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, str. 24. © Council of Europe 2001. Poslední aktualizace 26.1.2021 [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

Příloha D – RVP pro základní vzdělávání: časová dotace na další cizí jazyk

Část C

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

MŠMT Praha 2021

7 Rámcový učební plán

Vzdělávací oblasti	Vzdělávací obory	1. stupeň	2. stupeň
		1.–5. ročník	6.–9. ročník
		Minimální časová dotace	
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	33	15
	Cizí jazyk	9	12
	Další cizí jazyk	–	6 ¹⁰

Zdroj³⁶

Příloha E – RVP G: časová dotace na další cizí jazyk

Vzdělávací oblasti Vzdělávací obory	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Minimální časová dotace za 4 roky
Jazyk a jazyková komunikace					
Český jazyk a literatura	P	P	P	P	12
Cizí jazyk	P	P	P	P	12
Další cizí jazyk	P	P	P	P	12

Zdroj³⁷

³⁶ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: MŠMT, 2021, str.147. In: NÚV.cz [online]. © 2011–2021 [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>
(Pozn. 10: Časová dotace může být upravena, popř. může být celý vzdělávací obsah vzdělávacího oboru nahrazen jiným v souvislosti s podpůrným opatřením dle § 16 odst. 2 písm. b) školského zákona.)

³⁷ *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007, str. 83. ISBN 978-80-87000-11-3. In: NÚV.cz [online]. © 2011–2021 [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

Příloha F – Seznam standardizovaných zkoušek z druhého cizího jazyka

Německý jazyk	
B2	Státní jazyková zkouška základní
C1	Státní jazyková zkouška všeobecná
C2	Státní jazyková zkouška speciální
B1	ÖSD Zertifikat B1
B2	ÖSD Zertifikat B2
C1	ÖSD Zertifikat C1
C2	ÖSD Zertifikat C2
B1	ÖSD B1 Zertifikat/Jugendliche
B1	Goethe-Zertifikat B1
B2	Goethe-Zertifikat B2
C1	Goethe-Zertifikat C1
C2	Goethe-Zertifikat C2: GDS
B1, B2, C1	Test Deutsch als Fremdsprache (Test DaF)
B1, B2	GFB – German for Business (Level 1, 2, 3)
C1	GFB – German for Business (Level 4)
B1	Zertifikat Deutsch / tele Deutsch B1
B2	tele Deutsch B2
B1	tele Deutsch B1+Beruf
B2	tele Deutsch B2+Beruf
B1-B2	tele Deutsch B1-B2 Beruf
B2-C1	tele Deutsch B2-C1 Beruf
B1-B2	tele Deutsch B1-B2 Pflege (profesní zkouška v oboru zdravotnictví)
B2	tele Deutsch B2 Medizin Zugangsprüfung (profesní zkouška v oboru zdravotnictví)
B2-C1	tele Deutsch B2-C1 Medizin (profesní zkouška v oboru zdravotnictví)
C1	tele Deutsch C1
C1	tele Deutsch C1 Hochschule
C2	tele Deutsch C2
B1	WiDaF® Basic 170-180 (B1)
B1, B2	WiDaF® (Deutsch als Fremdsprache in der Wirtschaft) 247-495 (B1); 496-735 (B2)
C1, C2	WiDaF® (Deutsch als Fremdsprache in der Wirtschaft) 736-897 (C1); 898-990 (C2)
B1	DSD – Deutsches Sprachdiplom (Stufe 1) der KMK (Německý jazykový diplom I. stupně)
B2, C1	DSD – Deutsches Sprachdiplom (Stufe 2) der KMK (Německý jazykový diplom II. stupně)
B1	Zkouška podle NATO STANAG 6001 – úroveň 2
C1	Zkouška podle NATO STANAG 6001 – úroveň 3
Španělský jazyk	
B2	Státní jazyková zkouška základní
C1	Státní jazyková zkouška všeobecná
C2	Státní jazyková zkouška speciální
B1	DELE B1 (Diploma de Español como Lengua Extranjera)
B1	DELE A2/B1 Escolar (pouze v případě, že výsledné hodnocení na certifikátu dokládá úroveň B1)
B2	DELE B2 (Diploma de Español como Lengua Extranjera)
C1	DELE C1 (Diploma de Español como Lengua Extranjera)
C2	DELE C2 (Diploma de Español como Lengua Extranjera)
Italský jazyk	
B2	Státní jazyková zkouška základní
C1	Státní jazyková zkouška všeobecná
C2	Státní jazyková zkouška speciální
B1	Progetto Lingua Italiana Dante Alighieri (PLIDA + PLIDA JUNIORES)
B2	Progetto Lingua Italiana Dante Alighieri (PLIDA + PLIDA JUNIORES)
C1	Progetto Lingua Italiana Dante Alighieri (PLIDA + PLIDA JUNIORES)
C2	Progetto Lingua Italiana Dante Alighieri (PLIDA)
B1	Certificazione di Italiano come Lingua Straniera (CILS + CILS JUNIORES) UNO
B2	Certificazione di Italiano come Lingua Straniera (CILS) DUE
C1	Certificazione di Italiano come Lingua Straniera (CILS) TRE
C2	Certificazione di Italiano come Lingua Straniera (CILS) QUATTRO

Francouzský jazyk	
B2	Státní jazyková zkouška základní
C1	Státní jazyková zkouška všeobecná
C2	Státní jazyková zkouška speciální
B1	DELFB1 (Diplôme d'Études en Langue Française) – všechny formy CIEP / Ministère français de l'Éducation nationale
B2	DELFB2 (Diplôme d'Études en Langue Française) – všechny formy CIEP / Ministère français de l'Éducation nationale
C1	DALF C1 (Diplôme Approfondi de Langue Française) CIEP / Ministère français de l'Éducation nationale
C2	DALF C2 (Diplôme Approfondi de Langue Française) CIEP / Ministère français de l'Éducation nationale
B1	DFP B1 (Diplôme de Français Professionnel) – všechny odborné specializace Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris Ile-de-France (CCIP)
B2	DFP B2 (Diplôme de Français Professionnel) – všechny odborné specializace Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris Ile-de-France (CCIP)
C1	DFP C1 (Diplôme de Français Professionnel) – všechny odborné specializace Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris Ile-de-France (CCIP)
B1	TCF (Test de Connaissance du Français) – tři povinné a dvě doplňkové zkoušky; 300-399 (B1) CIEP / Ministère français de l'Éducation nationale
B2	TCF (Test de Connaissance du Français) – tři povinné a dvě doplňkové zkoušky; 400-499 (B2) CIEP / Ministère français de l'Éducation nationale
C1	TCF (Test de Connaissance du Français) – tři povinné a dvě doplňkové zkoušky; 500-599 (C1) CIEP / Ministère français de l'Éducation nationale
C2	TCF (Test de Connaissance du Français) – tři povinné a dvě doplňkové zkoušky; 600-699 (C2) CIEP / Ministère français de l'Éducation nationale
B1	tele Français B1
B2	tele Français B2
B1-B2	TFI™ (Test de Français International™) 345-600 (B1); 605-820 (B2)
C1	TFI™ (Test de Français International™) 825-990 (C1)
B1	Zkouška podle NATO STANAG 6001 – úroveň 2
C1	Zkouška podle NATO STANAG 6001 – úroveň 3
Ruský jazyk	
B2	Státní jazyková zkouška základní
C1	Státní jazyková zkouška všeobecná
C2	Státní jazyková zkouška speciální
B1	ТРКИ 1/TORFL 1 (тест по русскому языку как иностранному) Первый сертификационный уровень. Общее владение (Государственный международный экзамен)
B2	ТРКИ 2/TORFL 2 (тест по русскому языку как иностранному) Второй сертификационный уровень. Общее владение (Государственный международный экзамен)
C1	ТРКИ 3/TORFL 3 (тест по русскому языку как иностранному) Третий сертификационный уровень. Общее владение (Государственный международный экзамен)
C2	ТРКИ 4/TORFL 4 (тест по русскому языку как иностранному) Четвертый сертификационный уровень. Общее владение (Государственный международный экзамен)
B1	Русский язык: повседневное общение Пороговый уровень (Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
B2	Русский язык: повседневное общение Постпороговый уровень (Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
C1	Русский язык: повседневное общение Уровень компетентного владения (Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
C2	Русский язык: повседневное общение Уровень носителя языка (Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
B1	РЭТ 2 (Русский язык в международном туристическом бизнесе. Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
B2/C1	РЭТ 3 (Русский язык в международном туристическом бизнесе. Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
B1	Русский в сфере делового общения. Первый уровень /B1 (Экзамен Санкт-Петербургского государственного университета)
B1	Русский язык: Деловое общение. Базовый уровень (Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
B2	Русский в сфере делового общения. Второй уровень /B2 (Экзамен Санкт-Петербургского государственного университета)
B2	Русский язык: Деловое общение. Средний уровень. (Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
C1	Русский в сфере делового общения. Третий уровень /C1 (Экзамен Санкт-Петербургского государственного университета)
C1	Русский язык: Деловое общение. Продвинутый уровень. (Экзамен ГИРЯ им. А.С. Пушкина)
B1	Zkouška podle NATO STANAG 6001 – úroveň 2
C1	Zkouška podle NATO STANAG 6001 – úroveň 3

Zdroj³⁸

³⁸ Zkoušky z druhého cizího jazyka, kterými bylo možno nahradit v r. 2021 zkoušku z cizího jazyka v profilové části maturitní zkoušky: *Seznam standardizovaných zkoušek 2021*. [online]. Publikováno 1.4.2020. In: msm.cz. © 2013–2022 MŠMT. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://www.msm.cz/file/52654/>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petra Heisigová

Název kurzu: Studium v oblasti pedagogických věd pro učitele odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku (CŽV DVPP DPS)

Název práce: Motivace studentů osmiletého gymnázia ke studiu druhého cizího jazyka

Rok: 2022

Počet stran textu bez příloh: 34

Celkový počet stran příloh: 9

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 15

Počet ostatních zdrojů: 0